КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет журналістики

Кафедра журналістики та нових медіа

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

БІБЛІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТРАНСЛЯЦІЯ ЦІННОСТЕЙ І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Здобувачки другого (магістерського)
рівня вищої освіти
групи ЖУРм-1-24-1.4д
галузі знань 06 Журналістика
спеціальності 061 Журналістика
освітньої програми 061Журналістика
Апанащенко Валерії Павлівни

Використання чужих ідей, результатів і текстів мають посиланням на відповідне джерело

_____ _____
(підпис студента) (ініціали, прізвище)

Науковий керівник:
Петренко С. І.,
доцент, кафедри журналістики та нових медіа
доктор філософії з журналістики

Кількість балів:_____ Оцінка: ECTS_____

Допускаю до захисту

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Перед ЕК

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

-

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____І. В. Погребняк,
завідувач кафедри журналістики
та нових медіа

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Київ — 2025 рік

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 3. БІБЛІЯ ЯК МЕДІА ТА ЇЇ РОЛЬ В ЖУРНАЛІСТИЦІ: МЕХАНІЗМИ

ВСТУП

Актуальність дослідження. Трагедія, що відбувається в нашій країні призвела людство у жах, відчай, пошуки шляхів виживання. Війна завдала великого лиха: загибель мирних жителів, знищення міст, селищ, примусове переселення, руйнування економіки, забруднення екології тощо. Та найбільше вона зашкодила внутрішньому стану людини: від побаченого та пережитого страхіття страждає психіка, нервова система, губляться духовні ціннісні орієнтації; у людей виникає злоба, агресія, ненависть. Багато жителів розуміють, що вижити можливо у єднанні, підтримці одне одного.

Історія розвитку цивілізації доводить, що подібні епохальні катастрофи трапляються в певні періоди часу. Н. Хамітов вважає, що наше сьогодення схоже на епоху еллінізму. Філософи тієї доби, для знаходження душевної рівноваги, заспокоєння, радили людям відсторонюватися від зовнішнього світу шляхом занурення у себе, зверненням до духовності.

Сьогодні у світі відбувається стрімкий розвиток інформаційних технологій, який охоплює майже всі сфери життя людства. Ковід-19 та війна на теренах нашої країни сприяли пришвидшенню розвитку штучного інтелекту. Інтернет став невід'ємною частиною буття людини, навчання, роботи, засобом спілкування, дозвілля, самореалізації.

За роки незалежності нашої держави виросло нове покоління, яке отримало назву — Інтернет-покоління. Визначальними ознаками його є повний доступ до Інтернету і соціальних медіа у період дорослішання та активне і переважне використання означених джерел задля отримання і поширення інформації; кліпове мислення; захоплення відеоіграми як для розваги так і для навчання. Період вимушеного усамітнення (пандемія, війна) сприяв розвитку індивідуалізму, віртуальному спілкуванню в соціальних мережах, втрачанню навичок міжособистісної «живої» взаємодії.

У сучасному інформаційному просторі, де масова комунікація відіграє ключову роль у формуванні суспільної свідомості, особливу увагу заслуговують тексти, що

мають тисячолітню історію впливу на культуру, мораль та світогляд людей. Одним із найвпливовіших текстів є Біблія, яка протягом тисячоліть формувала ціннісні орієнтири суспільства та продовжує відігравати важливу роль у публічному дискурсі.

Сучасні медіа часто звертаються до біблійних мотивів, цитат і наративів для аргументації, етичних оцінок і створення змістових контекстів. Біблія впливає на політичні, соціальні та культурні процеси, стаючи інструментом комунікації, що формує громадську думку. У зв'язку з глобалізацією та розвитком цифрових технологій біблійні цінності транслюються через різні канали масової комунікації, зокрема традиційні медіа, соціальні мережі, кінематограф, літературу та публічні виступи.

Проблемі вивчення історичних фактів, моральних принципів, заповідей, що викладені в Біблії, присвятили свої праці зарубіжні та вітчизняні філософи, історики, богослови, такі як Л. Бує, Р. Бультман, В. Веряскін, Ж. Даніелу, А. Джордж, Й.Єреміас, А. Желен, Г. Концельманн, Д. Ноф, М. Поснов, Я. Хіршман та ін..

Своїми дослідженнями науковці допомагають глибше зрозуміти історію, еволюцію, процес створення Біблії, її вплив на розвиток цивілізації.

Учені зазначають, що тексти Біблії спочатку були написані стародавніми мовами — івритом, арамейською та грецькою.

Англійські науковці Д. Вікліф, Е. Польцер, В.Тіндейл здійснили переклад тексту Біблії на англійську мову. Українські дослідники П. Куліш, І. Пулюй, І.Нечуй-Левицький, І.Огієнко (митрополит Іларіон), І. Хоменко, Р. Турконяк здійснили переклад Біблії українською мовою, чим зробили важливий внесок в українську біблійну культуру.

Попри тривалий вплив Біблії на масову культуру та суспільний дискурс, питання її сприйняття та використання в медіапросторі недостатньо вивчене. Ключові комунікативні особливості біблійного тексту також майже не виокремлені, дослідженню сучасних прикладів використання біблійних текстів у масових комунікаціях і визначенню ролі та значення біблійного дискурсу в сучасному медіапросторі належна увага не приділяється.

Перші спроби дослідити Біблію як унікальне медіа здійснила С. Петренко [21;], яка акцентує на першоджерельності біблійних наративів, морально-етичному дискурсі Біблії як фундаментуючій та гармонізуючій основі суспільних відносин, її соціальнокомунікаційеих визначеностях і способах донесення інформації через Слово [23]. У комплексному дослідженні правди як соціальнокомунікаційної категорії науковиця використовує Біблію як одне з ключових джерел наукової розвідки та вперше досліджує її з позицій соціальнокомунікаційного підходу як методологічної основи [22]. Це відкриває простір для наукових досліджень цього джерела з позицій журналістики та медіакомунікацій.

Дослідження цієї проблеми дозволяє краще зрозуміти механізми формування масової комунікації та способи трансляції цінностей через біблійні наративи. Отже, аналіз Біблії як джерела масової комунікації є актуальним і необхідним для розуміння сучасних комунікативних процесів, їхнього впливу на громадську думку та формування суспільної свідомості. Враховуючи зазначене, нами обрано тему дослідження «Біблія як джерело масової комунікації: трансляція цінностей і значення для формування громадської думки».

Об'єкт дослідження — Біблія як унікальне медіа.

Предмет дослідження — механізми трансляції біблійних цінностей через засоби масової комунікації та їхній вплив на формування громадської думки.

Метою дослідження є аналіз Біблії як джерела масової комунікації, дослідження механізмів трансляції її цінностей у медійному просторі та визначення значення для формування громадської думки. Для цього потрібно виокремити ключові комунікативні особливості біблійного тексту, дослідити сучасні приклади використання біблійних текстів у масових комунікаціях та оцінити роль та значення біблійного дискурсу в медіапросторі.

Завдання дослідження:

Проаналізувати Біблію як комунікативний текст — дослідити її структурні та змістові особливості, що сприяють масовій комунікації.

Дослідити історичний контекст впливу Біблії на суспільні процеси та її роль у формуванні громадської думки.

Розглянути сучасні приклади використання біблійних мотивів у масовій комунікації та їхній ефект на аудиторію.

Визначити роль біблійного дискурсу в сучасному медійному просторі та його значення для суспільної свідомості.

Проаналізувати специфіку використання біблійних наративів у соціальній та культурній комунікації.

Оцінити потенціал і виклики, пов'язані з використанням біблійних текстів у сучасних комунікативних стратегіях.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є соціальнокомунікаційний підхід, що дозволяє здійснювати фіксацію, спостереження, опис, інтерпретацію фактів, подій, явищ, а також аналіз біблійного дискурсу з позицій соціальних і медіакомунікацій, журналістики та суспільного інтересу. У межах цього підходу використані елементи інформаційного та культурологічного підходів, зокрема – методи діахронічного та синхронічного аналізу при вивченні ціннісного дискурсу Біблії та історичного аспекту біблійної комунікації. Для досягнення поставленої мети у дослідженні використовуються також такі загальнонаукові методи: аналіз і синтез для вивчення біблійних текстів та наукових джерел; індукція і дедукція для формування висновків на основі окремих прикладів і загальних теоретичних положень; узагальнення та конкретизація для поєднання теоретичного матеріалу з практичним аналізом журналістських текстів. А також емпіричний метод – спостереження – при журналістському вивченні конкретних соціальних ситуацій задля їх ціннісної оцінки та формування відповідного контенту в медіа.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягають у тому, що:

– *вперше* досліджено Біблію як комунікативний текст, її структурні та змістові особливості, що сприяють масовій комунікації;

– *уточнено і розширено* історію поширення Біблії: від усної традиції до друкованого та цифрового формату;

– *набула подальшого розвитку* система знань про комунікативні особливості біблійного тексту,

Практичне значення дослідження полягає у доцільності використання біблійних текстів у сучасних масових комунікаціях та складається з авторських журналістських матеріалів.

Робота була ***апробована*** під час:

– X Всеукраїнської науково-теоретичної конференції від 15 травня 2025 року «Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення» [3];

– II Всеукраїнської науково-практичної конференції 7 травня 2025 року «Теоретико-методологічні та праксеологічні аспекти реалізації психологічних досліджень в умовах воєнного стану» [2];

– III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Комунікаційний простір постінформаційного суспільства: гуманітаристика перед викликами воєнного часу» року.

Також усі матеріали кваліфікаційного проєкту були опубліковані на сайті «Економічна правда» (Додатки А, Б, В).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, супроводжуваних висновками, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи — 70 сторінок, з яких 57 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1. БІБЛІЯ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ФЕНОМЕН ТА ЗАСІБ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Поняття масової комунікації та її роль у суспільстві

Сучасне суспільство характеризується різким зростанням значення інформаційних технологій, які серйозним чином впливають на зміни в соціальній структурі, економіці та розвитку інститутів демократії. За останні два десятиліття світ перетворився на глобальне інформаційне село, що позначилося на всіх сферах розвитку журналістики, яка функціонує в системі масових комунікацій і відіграє надзвичайно важливу роль у сучасних умовах.

Історія вивчення масової комунікації налічує понад півстоліття самостійних досліджень, а на базі інших дисциплін її вивчають близько ста років. Проблематика досліджень розширювалася по мірі виникнення нових способів передачі інформації — від книг, газет і журналів до радіо, телебачення та Інтернету.

Масові комунікації як соціальний інститут є об'єктом вивчення численних наукових дисциплін. Класичне визначення розглядає масову комунікацію як соціально опосередковану діяльність зі створення інформаційних продуктів та їхнього розповсюдження за допомогою спеціальних технічних засобів на численну, розрізнену аудиторію. Основним призначенням МК є не лише передача інформації, але й соціальна інтеграція, кореляція поведінки та трансляція культурних норм [14, с.

Як зазначає В. Різун, «масова комунікація, яка за характером і формою є видом соціальної взаємодії, а саме впливом комуніканта на комуніката у вигляді маси, завжди обслуговувала і обслуговує штучні маси. Її пряме призначення — бути середовищем для лідерів, вожаків, керівників, які “працюють” з народом, звісно, заради його блага та процвітання"! Через це масова комунікація виступає особливою формою соціального регулювання і є окремим видом соціальних комунікацій» [27, с. 22].

Соціальне призначення масової комунікації розкривається через її основні функції. Інформаційна функція передбачає передачу інформації про реалії, їхні

властивості, явища, дії та процеси. Регулювальна функція — це формування суспільної свідомості. Культурологічна функція зумовлюється ознайомленням із досягненнями культури й мистецтва, збереженням культурних традицій (доречно розділяти на національну та космополітичну) [16, с. 23].

До ключових ознак масової комунікації дослідники відносять: публічність та відкритість; наявність технологічного каналу передачі; непрямий, опосередкований характер комунікації; асиметрію комунікації (від одного — до багатьох); масовість, розрізненість та анонімність аудиторії. Саме ці ознаки дозволяють відрізнити масову комунікацію від міжособистісної чи групової [33, с. 57].

Одна з найвпливовіших класифікацій функцій масової комунікації належить Г. Лассуелу, який виділив три ключові функції: 1) огляд навколишнього середовища (інформаційна функція); 2) кореляція з частинами суспільства (регулятивна функція); 3) трансляція культурної спадщини (культурологічна функція) [20].

Для структурного аналізу комунікативних процесів Лассуел запропонував свою знамениту п'ятиелементну формулу: «Хто? Що каже? По якому каналу? Кому? З яким ефектом?», яка стала класичним інструментом комунікативних досліджень [42].

Згодом цей перелік було доповнено. Так, Д. МакКвейл у своїй фундаментальній праці звертає увагу на такі функції, як розважальна (забезпечення відпочинку та емоційної розрядки) та мобілізаційна (організація суспільства для вирішення певних соціальних чи політичних завдань) [48].

Класична лінійна модель Лассуела, однак, була уточнена подальшими дослідженнями. Американський соціолог П. Лазарсфельд з колегами, вивчаючи вплив м

е Відповідно до цієї теорії, пряму та безпосередню модель «від ЗМІ до аудиторії» д варто корегувати. Насправді, ідеї часто спочатку потрапляють від ЗМІ до «лідерів думки» — авторитетних, інформованих осіб у своїх соціальних групах, а вже потім від них — до широкої публіки в процесі міжособистісного спілкування.

Ця теорія надзвичайно корисна для аналізу поширення біблійних ідей. Роль лідерів думки» історично виконували пророки, священики, проповідники, а сьогодні а— релігійні блогери, теологи та активні члени громади. Поширення біблійних

в

цінностей часто відбувається не лише через безпосереднє читання тексту, але й через їхнє активне тлумачення та трансляцію авторитетними для спільноти особами.

Ще один важливий поворот у розумінні масової комунікації пов'язаний з ім'ям канадського вченого Герберта Маршалла Маклюена. Його знаменитий тезис «медіа є повідомленням» (the medium is the message) зосереджує увагу не на змісті інформації, а на самому каналі комунікації (медіумі) та його впливі на людське сприйняття та соціальну організацію. Маклюен розрізняв «гарячі» медіа (які насичені інформацією і залишають мало місця для доповнення) та «холодні» (які вимагають активної участі аудиторії) [47].

Отже, розвиток теорій масової комунікації від лінійної моделі Лассуела до складніших концепцій Лазарсфельда та Маклюена надає багатий інструментарій для дослідження. Він дозволяє аналізувати Біблію не лише як джерело інформації, але й як складний комунікативний феномен із власною структурою, мережею поширення та глибоким впливом на формування суспільств через зміну медійних форм.

Цей теоретичний фундамент дозволяє нам тепер зосередитись на безпосередньому аналізі самої Біблії в якості унікального медійного тексту та потужного засобу передачі інформації, що володіє чіткою місійною спрямованістю.

Біблія як медійний текст і засіб передачі інформації

Незважаючи на те, що Біблія виникла в добу, коли поняття «масової комунікації» ще не існувало, вона демонструє всі ключові ознаки цього явища, визначені сучасною наукою. Вона функціонує як публічний, опосередкований технологічний канал (спочатку — сувої, рукописи, згодом — друкована книга), спрямований на масову, розрізнену аудиторію. Однак, на відміну від багатьох сучасних медіа, її основне призначення — не просто інформування чи розвага, а трансформація людини та суспільства шляхом трансляції системи вічних цінностей. Місійна, суспільно-значуща роль біблійної інформації полягає в її спрямованості на добро та гармонізацію людського життя, пропонуючи як окремій людині, так і суспільству загалом, незмінні моральні орієнтири. Актуальність цієї інформації для людства залишається незмінною, незалежно від того, як воно до неї ставиться в той чи інший

історичний період, оскільки вона звертається до фундаментальних основ людського буття.

Розгляд Біблії виключно в сакральному ключі, як незмінного догматичного канону, не вичерпує всієї глибини та механізмів її безпрецедентного впливу на формування західної цивілізації та світогляду окремих народів [43].

Щоб зрозуміти її унікальну роль як соціотвірного чинника, що протягом трьох тисячоліть продовжує формувати індивідуальну та колективну свідомість, доцільно використати інструментарій сучасної теорії комунікації. У цьому ракурсі Біблія постає не лише як релігійну книгу, а й як складний, багаторівневий медійний текст та потужний засіб передачі інформації, що функціонує за чітко визначеними законами масової комунікації. Однак її ключовою відмінністю від інших медіа є чітко виражена місійна, суспільно-трансформаційна спрямованість. Інформація, яку вона несе, має не просто описовий, а нормативний і життєтворчий характер, спрямований на добро, спасіння та гармонізацію життя як окремої людини, так і всієї людської спільноти [46].

Її текстова природа є первинним медіумом, що протягом століть не лише зберігає, а й активно пропонує людству незмінну, актуальну незалежно від епохи, систему координат для морального, духовного та соціального буття. Цей підрозділ присвячено аналізу комунікативної архітектоніки Біблії та її ролі як найдовшої в історії медіа-кампанії, спрямованої на перетворення людини і суспільства.

Сутність Біблії як медійного тексту розкривається через його внутрішню організацію та комунікативні стратегії, що роблять його повідомлення надзвичайно ефективним і адаптивним для різних аудиторій. Насамперед, вона використовує складну, багатовимірну систему кодів для досягнення максимального впливу на адресата.

Вербальний код реалізується через вражаючу жанрову різноманітність, що не має аналогів у літературі стародавнього світу. Це не єдиний трактат, а бібліотека текстів, що включає історичні хроніки (книги Самуїла, Царств. Хроніки), законодавчі норми (П'ятикнижжя), поетичні твори (Псалми, Пісня над піснями), алегоричні притчі (Євангелія), пророчі книги (Ісаї, Даниїла), філософські роздуми (Книга Йова, Єклезіяст) та епістолярний стиль (Послання апостола Павла). Така поліфонія жанрів

не є випадковою; вона свідомо або несвідомо враховує різні психологічні типи та рівні інтелектуального сприйняття. Проста, але глибока притча про Блудного сина безпосередньо впливає на емоції та моральний вибір будь-якої людини, тоді як складні богословські конструкції Послання до Римлян апелюють до інтелекту та логіки, забезпечуючи глибину розуміння для більш підготовленої аудиторії. Це робить повідомлення універсальним і прийнятним як для простого селянина, який сприймає яскраві образи, так і для інтелектуала, що занурюється в філософські абстракції.

Образно-символічний код наповнює текст універсальними архетипами і потужними метафорами, що роблять складні теологічні концепції доступними для візуалізації та емоційного переживання [55].

Символи, такі як дерево пізнання добра та зла, ковчег Ноя, Агнець Божий, хліб і вино, манна небесна, перетворилися з часом не просто на літературні метафори, а на потужні культурні коди, здатні транслювати фундаментальні ідеї через прості, зрозумілі всім образи. Наприклад, образ «світла» проходить через усю Біблію — від

Х
а
й
с
т
а
н
е
т
і
л
о
г

Структурний код, тобто поділ тексту на книги, глави та вірші, був революційним інформаційним рішенням для свого часу. Ця система, остаточно закріплена з появою друкарства, перетворила об'ємний і складний текст на зручний для навігації, цитування та меморації інструмент, схожий за своєю логікою на сучасні бази даних або гіпертекстові структури. Вона дозволяла проповідникам, богословам та простим віруючим легко знаходити потрібні фрагменти, використовувати їх у дискусіях,

[1] Скорочення до назв біблійних текстів подаються у Додатку Г, табл. 4.1

створювати тематичні підбірки («зведення») та будувати індивідуальні маршрути читання. Така організація значно посилила прагматичну цінність тексту, перетворивши його з монолітного оповідання на активний інструмент щоденного вжитку [51].

Як засіб передачі інформації, Біблія виконує класичні функції масової комунікації, але з унікальною соціотвірною потужністю, що перетворює її з пасивного носія даних на активного творця соціальної реальності [39].

Інформаційна функція не обмежується сухою констатацією фактів, вона передає фундаментальні знання про походження світу (космогонія), природу людини (антропологія), причину страждань (етіологія) та майбутнє (есхатологія). Однак головною «інформацією», що транслюється, є не факти, а система цінностей, що має пряму практичну спрямованість на впорядкування суспільних відносин і внутрішнього світу особистості [49].

Наприклад, Нагірна проповідь (Мт. 5:3 - 10) є не просто збіркою вчень, а детальним проєктом нового, гармонійного суспільства, заснованого на засадах милосердя, чистосердя, миротворчості та прощення. Цінності справедливості, вірності, любові до ближнього, як до самого себе, інкорпоруються в суспільну свідомість через потужні наративи (історія про Каїна та Авеля, притчу про самарянина), стаючи згодом основою для правових систем, громадської моралі та індивідуальної етики.

Соціокультурна та інтегративна функції проявляються в здатності Біблії консолідувати спільноту навколо спільної ідентичності, формуючи уявлення про «народ Божий» або «спільноту завіту». Вона виступає активним творцем так званого «символічного універсуму» — цілісної, соціально сконструйованої картини реальності, що дає відповіді на ключові екзистенційні запитання та забезпечує смислову стабільність суспільства. Завдяки спільному читанню, обговоренню та інтерпретації біблійних текстів формується колективна свідомість, спільна система норм і цінностей. Ця функція забезпечує культурний континент, з'єднуючи покоління спільною системою знаків, символів і оповідей, від творіння світу до Апокаліпсису.

Функція соціального контролю, легітимації та критики демонструє дихотомічну природу Біблії як медіа. З одного боку, її тексти протягом століть використовувалися для обговорення політичної влади (вчення про «Боже право царів»), соціальних ієрархій та існуючого ладу. Законодавчі кодекси Старого Завіту безпосередньо регулювали суспільне життя. Одночасно вона могла виконувати і протилежну роль — бути засобом соціального спротиву та критики, як це робили пророки (Амос, Ісая), які засуджували тиранію, соціальну несправедливість та релігійний формалізм правлячих верств. Ця двоєдність свідчить про гнучкість Біблії як медіа-інструменту, здатного служити різним, часто протилежним, соціальним силам, але завжди — з посиланням на вищий, абсолютний авторитет.

Найважливішим аспектом Біблії як засобу комунікації є її місійна спрямованість. На відміну від сучасних ЗМІ, які часто прагнуть до нейтрального інформування або маніпуляції, Біблія відкрито проголошує свою мету: змінити людину і суспільство, повернувши їх до стану гармонії з Богом, собою та навколишнім світом. Ця інформація спрямована на добро в найвищому, божественному розумінні. Вона пропонує діагноз людського стану («гріх») та ліки («спокута», «покаяння», «віра»). Кожна притча, кожен закон, кожна пророча книга несе в собі заклик до каяття. Це робить Біблію не просто інформаційним ресурсом, а інструментом екзистенційної комунікації, що звертається до найглибших пластів людської свідомості.

Дискурс завіту та обітниці сформував ідею особливих, договірних стосунків, що вплинуло на розвиток правових систем. Дискурс провини та спокути заклав основи для розуміння моральної відповідальності, каяття та можливості оновлення, ставши психологічною підвалиною для індивідуальної свідомості. Дискурс виходу та обітованої землі вплинув на теологію міграцій, колонізації, національного визволення та навіть став концептуальною рамкою для розуміння сучасних геополітичних конфліктів.

Однак унікальність біблійної комунікації полягає в її незмінній актуальності. Проблеми гідності людини (створеної «за образом Божим»), свободи вибору, страждання невинних (Книга Йова), конфлікту між законом і милосердям, пошуку

справедливості та істини, порушені в Біблії, залишаються стрижневими для людського буття у будь-яку епоху. Технологічний прогрес, зміна політичних режимів і соціальних укладів не скасовують цих фундаментальних питань. Біблійне повідомлення не старіє, оскільки воно звернене до онтологічних основ людської природи, які залишаються незмінними. Воно продовжує пропонувати відповіді на «вічні питання», незалежно від того, чи визнає їх сучасне секулярне суспільство.

Актуальність Біблії полягає не в тому, що вона дає технічні рішення для сучасних проблем, а в тому, що вона вказує на їхнє етичне та екзистенційне джерело. Таким чином, Біблія як медійний текст не просто передає інформацію, а активно конструює соціальну реальність, пропонуючи мову, поняття та сюжети, через призму яких мільйони людей усвідомлюють себе та своє місце у світі, а також незмінні орієнтири для досягнення особистої та суспільної гармонії.

Історія поширення Біблії: від усної традиції до друкованого та цифрового формату

Історія поширення Біблії є не просто хронологією трансляції сакрального тексту, а захопливим відображенням еволюції комунікаційних технологій і соціальних практик. Цей шлях, що простягнувся від вогнищ стародавніх кочівників до глобальних цифрових мереж, демонструє, як фундаментально змінювалися взаємини між текстом, автором (або інституцією, що його репрезентує) та аудиторією. Кожен новий етап у цій еволюції не лише розширював аудиторію Біблії, але й трансформував сам характер її сприйняття, інтерпретації та впливу на громадську думку, перетворюючи її з локального духовного доробку на глобальний комунікативний феномен.

Первинною та найтривалішою за часом фазою була епоха усної традиції. Задовго до фіксації в писемній формі, оповіді, які згодом увійшли до канону, існували у формі усних переказів, що циркулювали в середовищі кочових племен, а згодом і серед осілого населення давнього Ізраїлю. Ця форма комунікації мала суттєві відмінності від усіх наступних. Вона була живою, динамічною та інцидентною. Оповідь кожного розповідача могла містити певні варіації, акценти, адаптації до конкретної аудиторії та її потреб. Ключову роль відігравав сам оповідач — патріарх,

старійшина, пророк чи священик, який був не пасивним транслятором, а активним інтерпретатором та творцем значення. Комунікація відбувалася в реальному часі та просторі, була колективною дією, що залучала слухачів через риторичні питання, відповідні реакції, спільне співання псалмів. Це формувало не індивідуальне, а корпоративне знання, вбудоване в життя громади.

Мнемонічні техніки — паралелізми, повторення, ритмізовані структури, чіткі сюжетні арки — забезпечували не лише збереження, але й ефективну трансляцію цих текстів через покоління. Таким чином, усна традиція створила той первинний комунікативний ґрунт, на якому виросла писемна Біблія [53].

Перехід до рукописної культури став першою великою медійною революцією в історії Біблії. Фіксація тексту на сувоях та, згодом, у кодексах (що було технологічним проривом, оскільки дозволяло швидше знаходити потрібні уривки) призвела до його стабілізації та канонізації. Однак, цей прогрес мав і зворотний бік. Виготовлення рукописів було надзвичайно трудомістким, довгим і дорогим процесом, що об'єктивно перетворювало Біблію на елітарний продукт. Контроль над текстом як фізичним об'єктом та його інтерпретацією зосередився в руках могутніх інституцій — спочатку священичої ієрархії в Єрусалимі, а згодом в християнських монастирях та скрипторіях. Грамотність була привілеєм небагатьох, тому безпосередня комунікація між текстом і індивідом була обмежена. На зміну індивідуальному оповідачеві прийшов інституційний медіатор — читець у синагозі або диякон у церкві, який публічно декламував священні тексти. Це створювало двоступеневу модель комунікації: текст, потоім інституція (читець) і громада. Рукописна Біблія, особливо в її розкішних, ілюстрованих варіантах, таких як Келлська книга або Євангеліє Генріха Лева, стала не лише носієм слова, а й символом могутності, багатства та духовної влади, артефактом, що демонстрував соціальну дистанцію між елітою і простонароддям.

Справжнім переломним моментом, який перетворив Біблію з об'єкта культу та елітарного знання на інструмент масової комунікації, став винахід Йоганна Гутенберга. Друк з рухомими літерами, символічно втілений у його 42-рядковій Біблії, запустив процеси, наслідки яких важко переоцінити. Перш за все, друк забезпечив

небачену до того стандартизацію тексту. Тисячі ідентичних примірників знищили варіативність, властиву рукописам, і створили єдине інформаційне поле. Це стало передумовою для формування єдиної, консолідованої громадської думки на великих територіях. По-друге, значно здешевшивши та прискоривши виробництво, друк демократизував доступ до тексту. Біблія поступово перестала бути ексклюзивною власністю духовенства та знаті і стала доступною заможним міщанам, ремісникам, а з розвитком освіти — і ширшим верствам населення.

Найважливішим соціокультурним наслідком цього стало формування нового типу взаємин між індивідом і текстом. Людина отримала можливість читати та інтерпретувати Писання наодинці, без безпосереднього посередництва інституції. Це сприяло розвитку критичного мислення, індивідуальної совісті та особистої відповідальності. Саме цей фактор став однією з головних ідейних пружин Реформації.

Мартін Лютер, свідомо використовуючи потужність друкарського верстата, не лише переклав Біблію народною німецькою мовою, але й організував її масове поширення. У цьому контексті Біблія перетворилася з інструменту збереження статусу-кво на потужний засіб формування нової, опозиційної громадської думки, що змінила політичну та релігійну карту Європи. Вона стала першим у історії справжнім «бестселером», тобто мас-медійним продуктом, що безпосередньо впливав на свідомість мільйонів [41].

Індустріальна революція XIX–XX століть поставила процес поширення Біблії на постійний конвеєр. Розвиток промислового друку, парового транспорту та, що найважливіше, впровадження загальної освіти зробили Біблію справді масовим, глобальним продуктом. Виникнення та діяльність Біблійних товариств, таких як Британське та Іноземне Біблійне Товариство (1804), з їх гаслом «Біблія для кожної родини», призвело до безпрецедентної за масштабами місіонерської та видавничої кампанії по всьому світу [57].

Ключову роль у цей період відіграли переклади. Авторитет оригінальних мов поступився місцем авторитету національних мов, що дозволило інтегрувати біблійні цінності, образи та норми в національні літератури, мистецтво та правові системи.

Водночас відбувалася диверсифікація форматів: з'явилися дешеві кишенькові видання для солдатів, ілюстровані Біблії для дітей, академічні видання з критичним апаратом. Кожен із цих форматів був орієнтований на певну цільову аудиторію, що свідчить про усвідомлену комунікативну стратегію. У XX столітті Біблія вийшла за межі паперової сторінки, освоївши нові медіа: радіопередачі («Радіо Ватикану»), телевізійні проповіді телеєвангелістів, кінематограф. Це дозволило їй повернутися, на новому технологічному рівні, до потужної «усно-візуальної» парадигми, охоплюючи мільйони людей одночасно.

Найрадикальнішу трансформацію комунікаційної природи Біблії спричинила цифрова ера кінця XX — початку XXI століття. Перенесення тексту в цифровий простір суттєво змінило його онтологічний статус та режими сприйняття. Перш за все, відбулася дематеріалізація: Біблія перетворилася з фізичного об'єкта на цифровий код, доступний миттєво та майже безкоштовно в будь-якій точці планети через такі продукти, як YouVersion, Blue Letter Bible чи BibleGateway, це ліквідувало останні бар'єри для доступу [58].

По-друге, цифрова Біблія є класичним гіпертекстом. Кожен вірш, кожне поняття може бути пов'язаним мережею посилань з паралельними місцями, лінгвістичними словниками, історичними коментарями, тлумачними статтями, академічними дослідженнями та навіть художніми творами [56].

Це радикально переформатовує практику читання: лінійне, послідовне прочитання «від Початку до Об'явлення» замінюється нелінійною, ризоматичною навігацією, де користувач самостійно будує власний унікальний маршрут через текст. року кількість цифрових завантажень Біблії перевищила кількість друкованих копій, що підтверджує повний перехід від матеріального носія до мережевої, алгоритмічно керованої комунікації [38].

Також цифрове середовище забезпечило небачену раніше інтерактивність. Соціальні мережі, блоги, форуми, Ютуб канали та спеціалізовані додатки створили глобальний простір для колективного обговорення, інтерпретації та навіть спільного створення контенту на основі Біблії. Користувач перестав бути пасивним реципієнтом, перетворившись на активного учасника комунікації: він коментує,

створює власні відео, графіку, меми, ділиться уривками, формує особисті списки для читання. Таким чином, формується новий тип децентралізованої «електронної громади», де громадська думка конституюється в процесі мережевої взаємодії, часто в обхід традиційних релігійних інституцій.

Крім того, з'являються абсолютно нові форми репрезентації тексту — від анімаційних роликів для дітей до складних біблійних симуляторів та відеоігор, що залучає нову, молодіжну аудиторію, але й ставить серйозні питання щодо спрощення та інструменталізації складного богословського змісту. Важливим аспектом стає алгоритмічна комунікація, коли платформи автоматично пропонують користувачеві «Вірш дня» чи тематичні підбірки, часто на основі його геолокації, інтересів або поточних світових подій. Таким чином, сама комунікація між текстом і людиною опосередковується не людським медіатором, а алгоритмом, що є абсолютно новим явищем в історії.

Отже, історія поширення Біблії є наочною ілюстрацією еволюції масової комунікації як такої. Від живого, колективного слова біля вогнища — до стабілізованого, але елітарного рукопису в монастирських бібліотеках; від друкованого тексту, що став детонатором соціальних революцій, — до цифрового гіпертексту, вплетеного в павутину глобальної мережі, — кожен етап вносив свої корективи у спосіб взаємодії людини з сакральним. Ця еволюція підтверджує, що Біблія є динамічним комунікативним феноменом, здатним не лише адаптуватися до нових медійних реалій, але й активно формувати їх, використовуючи кожен технологічний прорив для посилення свого впливу на індивідуальну та колективну свідомість. Розуміння цієї історичної траєкторії є ключовим для аналізу сучасних механізмів трансляції біблійних цінностей та їхньої ролі у формуванні громадської думки в умовах цифрової епохи.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дослідження розглянуто масову комунікацію як соціальний інститут та її роль у формуванні суспільної свідомості, культурних норм і соціальної інтеграції. Аналіз сучасних теорій масової комунікації, починаючи від класичної лінійної моделі Гарольда Лассуела і до концепцій Поля Лазарсфельда та Герберта

Маклюена, демонструє поступове ускладнення комунікативних процесів та розширення спектру функцій медіа, що дає змогу оцінювати вплив різних каналів комунікації на суспільство в історичному та сучасному контексті. У цьому світлі Біблія постає не лише як сакральний текст, а й як унікальний медійний феномен, що відповідає основним ознакам масової комунікації: публічності, опосередкованості, технологічності каналу передачі та спрямованості на широку, розрізнену аудиторію. Водночас її відмінність полягає у чіткій місійній спрямованості, що передбачає трансформацію особистості та суспільства через передачу системи моральних і духовних цінностей.

Структура та жанрове різноманіття біблійного тексту забезпечують ефективність комунікації з різними аудиторіями, оскільки поєднують вербальні, символічні та структурні коди, що впливають як на емоційний, так і на інтелектуальний рівень сприйняття. Така організація тексту дозволяє Біблії залишатися актуальним засобом передачі інформації протягом тисячоліть, забезпечуючи міжпоколіннєву трансляцію цінностей та формуючи колективну свідомість. Біблія виконує різноманітні функції масової комунікації: інформаційну, соціокультурну, інтегративну та регулятивну, при цьому її повідомлення мають не лише описовий, а й нормативний характер, спрямований на створення гармонійного соціального та особистого середовища.

Особливу увагу в розділі приділено історії поширення Біблії, що демонструє еволюцію комунікаційних технологій та зміну взаємодії тексту з аудиторією. Від усної традиції, що формувала колективне знання через безпосередню взаємодію, через рукописні кодекси, які стабілізували текст та закріпили його в інституційних межах, до друкованих видань, що забезпечили масовий доступ і сприяли соціальним трансформаціям, та сучасного цифрового формату, що відкрив нові можливості для інтерактивного та нелінійного сприйняття, Біблія постійно адаптувалася до технологічних умов своєї епохи. Кожен етап її розвитку сприяв розширенню аудиторії та посиленню впливу на індивідуальну і колективну свідомість, демонструючи здатність тексту використовувати кожен медійний прорив для підвищення ефективності комунікації.

Таким чином, розглянута у першому розділі Біблія постає як довготривалий і динамічний комунікативний феномен, здатний не лише адаптуватися до змін у медійному середовищі, а й активно формувати нові способи взаємодії з аудиторією, зберігаючи при цьому незмінну актуальність моральних і екзистенційних послань. Її роль у формуванні суспільної думки та культурних норм підтверджує, що біблійний текст є не просто інформаційним ресурсом, а ефективним інструментом соціальної трансформації, здатним впливати на особистість і суспільство у будь-яку історичну епоху.

РОЗДІЛ 2. БІБЛІЯ ЯК ТРАНСЛЯТОР ЦІННОСТЕЙ

Система цінностей в біблійному дискурсі

Біблія, будучи не лише релігійним текстом, а й фундаментальним культурним кодом людської цивілізації, пропонує вичерпну та системну модель морально-етичних орієнтацій. Її ціннісна система відрізняється динамічним розвитком, внутрішньою комплексністю та ієрархічністю, формуючи антропологічний і соціальний ідеал, що протягом століть визначав норми індивідуальної та суспільної поведінки. Аналіз цієї системи виявляє не простий набір заборон і положень а складну філософію людського буття, що розкривається в діалектичній взаємодії між Законом і Благодаттю, справедливістю і милосердям, індивідуальним спасінням і суспільним добром [54].

Фундаментом біблійної етики, особливо в її старозавітному вимірі, виступає концепція Заповіту, що розуміється як двостороння угода між Богом і людиною, а також між Богом і народом. Саме в контексті цієї взаємозобов'язуючої відносини формується система цінностей, що має як релігійний, так і соціальний вимір. Вершиною цієї системи є Декалог, або Десять Заповідей (Вих. 20: 1-17, Повт. 5: 4-21), які можна умовно поділити на дві скрижалі: перша регулює вертикальні відносини «людина-Бог» (шанування Єдиного Бога, заборона ідолопоклонства, божевілля), а друга — горизонтальні відносини «людина-людина» (шанування батьків, святощі життя, шлюбної вірності, приватної власності та правдивості). Однак ціннісна система Старого Завіту не зводиться лише до Декалогу. Вона знаходить своє розширення і поглиблення в так званій «Книзі Заповіту» (Вих. 20:22 — 23:19), де деталізуються норми щодо рабства, відшкодування шкоди, правосуддя та соціальної етики, а також у Левітському та Повторозаконницькому кодексах, що врегульовують практично всі аспекти життя громади — від гігієни та харчування до сімейних відносин і ведення війни. Центральною цінністю тут виступає ідея святості, яка розуміється не лише як ритуальна чистота, але й як моральна відокремленість, покликання народу бути «царством священиків і народом святим» (Вих. 19:6) [39].

Пророча література (Амос, Осія, Ісая, Міхей тощо) здійснює радикальну інтеріоризацію та соціалізацію цієї етики. Пророки, виступаючи як Божі адвокати, переносять акцент із зовнішнього, ритуального виконання закону на внутрішню моральну чистоту та соціальну справедливість. Вони розкривають глибокий зв'язок між релігійною вірністю і моральною поведінкою. Бог у їхньому розумінні — це не лише Той, Хто вимагає жертв і поклоніння, але перш за все — Той, Хто «прагне правосуддя, милує вбогих, любить праведність» (св. Амоса, Міхея). Класичною формулою цього підходу стали слова пророка Міхея: «Було тобі виявлено, о людино, що добре, і чого пожадає від тебе Господь, — нічого, а тільки чинити правосуддя, і милосердя любити, і з твоїм Богом ходити сумирно» (Мих. 6:8). Таким чином, пророки утверджують такі цінності, як праведний суд, захист вдови, сироти та приходька, моральна цілісність та відмова від лицемірства [37].

Новозавітний дискурс, зосереджений на особі та вченні Ісуса Христа, здійснює якісний прорив у розумінні моралі, переводячи її з площини зовнішнього закону в площину внутрішньої перебудови серця. Нагірна проповідь (Мт. 5-7) стає новою моральною конституцією, що не скасовує Закон, але виконує його, виявляючи його глибинний, радикальний зміст. Заповіді блаженства (Мт. 5: 3-12) проголошують парадоксальну з точки зору світової мудрості систему цінностей: блаженними визнаються не сильні та багаті, а «вбогі духом», «ті, що плачуть», «лагідні», «голодні і спраглі правди», «милостиві», «чисті серцем», «миротворці», «вигнані за правду». Це є інверсія традиційних уявлень про успіх і щастя, що засновує їх не на зовнішніх досягненнях, а на внутрішніх якостях духу та правильних відносинах з Богом і ближніми.

Центральною та об'єднуючою цінністю Нового Завіту стає любов — агапе, яка розуміється не як почуття чи емоція, а як акт волі, безкорислива, жертовна діяльна доброчесність. Саме любов визначається як найбільша заповідь: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою... [і] люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:37-39). Апостол Павло у своєму гімні любові (1 Кор. 13) деталізує її якості: довготерпіння, милосердя, відсутність заздрощів, гордощі, егоїзму. Ця любов поширюється навіть на ворогів, що є абсолютною новиною в

моральній історії людства: «А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує» (Мт. 5:44). Таким чином, цінність всеохоплюючої, безумовної любові стає вервієм, що пронизує та об'єднує всю новозавітну етику.

Крім цієї динаміки між Законом і Любов'ю, біблійний текст утверджує низку фундаментальних цінностей-констант, що становлять антропологічну основу. Перш за все, це санкція людського життя та гідності, що бере свій початок у вченні про створення людини «на образ Божий» (Бут. 1:27) [50].

Ця теологічна передумова надає кожній людині абсолютної, невідчужуваної цінності, незалежно від її соціального статусу, національності чи релігійної приналежності. Життя розуміється як священний дар, що знаходить свій вираз у категоричній забороні вбивства: «Не вбивай» (Вих. 20:13). У Новому Завіті ця цінність поглиблюється, оскільки людина набуває ще більшої гідності через спокутну жертву Христа.

Справедливість (цедек, цедака) є іншою ключовою цінністю, що пронизує обидва Завіти. У Старому Завіті вона розуміється як праведність перед обличчям Бога та правильне, чесне ставлення до ближнього в суді та повсякденному житті. У Новому Завіті поняття справедливості часто поєднується з праведністю, що дарується через віру, але також вимагає активної соціальної позиції, зокрема в допомозі нужденним

Свобода та відповідальність є двома сторонами однієї медалі в біблійній антропології. Від самого початку (історія гріхопадіння) людині надається свобода вибору, але разом з нею — і відповідальність за наслідки цього вибору. Історія Виходу з Єгипту — це наратив звільнення з фізичного та духовного рабства для служіння Богові, тобто свобода не є самівільністю, а направлена на здійснення високої мети.

Творчість та праця також знаходять своє освячення в Біблії. Бог постає перш за все як Творець, а людина, створена за Його образом, покликана продовжувати творчу діяльність, «обробляти і берегти» Едемський сад (Бут. 2:15). Книга Притчей Соломонових закликає до цінності працьовитості та осуджує лінощі. Апостол Павло

у Новому Завіті закликає: «Хто не хоче працювати, той нехай і не їсть» (2 Сол. 3:10), підкреслюючи гідність та необхідність праці [31].

Сім'я та вірність є основою соціального устрою в біблійному світогляді. Від оповіді про створення чоловіка та жінки та заповіді «плодіться і розмножуйтесь» (Бут. до вчень апостола Павла про взаємовідносини подружжя, сім'я розглядається як первинна осереддя, де формуються та передаються цінності. Заповідь «шануй свого батька та матір свою» (Вих. 20:12) є єдиною заповіддю з обіцянкою довголіття, що підкреслює її фундаментальне значення для стабільності суспільства [13].

Нарешті, надія та стійкість у стражданнях становлять особливий, екзистенційний вимір біблійної етики. Книга Йова присвячена проблемі невинного страждання і шляху до відновлення довіри до Бога через кризу. Псалми повні глибокого сумуючого ліризму, де вірний не приховує свого болю, сумнівів і гніву, але в кінцевому підсумку завжди знаходить опору в Богі. У Новому Завіті страждання набуває нового сенсу — воно може бути участю у стражданнях Христа і вести до духовного зростання та зрілості (Рим. 5:3-5).

Таким чином, система морально-етичних цінностей Біблії є багаторівневою, динамічною структурою, що розвивається від зовнішнього закону до внутрішнього перетворення та від соціальної справедливості до всеохоплюючої любові. Вона пропонує не просто список правил, а цілісну філософію життя, що ґрунтується на святості людського життя, відповідальній свободі, творчій праці, міцній родині та незламній надії в будь-яких обставинах. Ця система, пройшовши через тисячоліття інтерпретацій, продовжує залишатися потужним джерелом для формування ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві, виконуючи роль морального компасу в складних питаннях індивідуального та суспільного буття [44].

Біблійні наративи як засіб формування суспільної свідомості

Біблійні наративи, що становлять нарівні з законодавчими та пророчими текстами структурну основу Святого Письма, виконують унікальну функцію у формуванні суспільної свідомости. Вони є не просто ілюстраціями до моральних принципів, а складними комунікативними конструкціями, здатними продукувати та транслювати цінності на глибинних рівнях колективної психіки. Сила їх впливу

полягає в здатності поєднувати трансцендентну істину з конкретними життєвими обставинами, створюючи міст між божественним відкриттям і людським досвідом. Через механізми ідентифікації, символізації та архетипізації біблійні оповіді стають потужним інструментом формування колективної ідентичності, історичного самосвідомості та системи моральних орієнтирів.

Феноменологія біблійного наративу ґрунтується на його унікальній структурі, що поєднує історичну конкретику з типологічним узагальненням. На відміну від міфологічних оповідей, які часто відбуваються у невизначеному часі («колись давно»), біблійні історії зазвичай мають конкретні географічні та історичні координати, що надає їм характеру достовірності та історичної правди. Однак ця конкретність поєднується з глибокою символічною насиченістю, де кожна подія, персонаж чи деталь можуть нести в собі кілька рівнів значення — буквальний, моральний, алегоричний та аналогічний (спрямований до вічності). Така багатовекторність робить біблійний наратив відкритою системою, здатною до нескінченних інтерпретацій у різних культурних та історичних контекстах, зберігаючи при цьому своє ядро.

Особливу роль у формуванні суспільної свідомості відіграють меганаративи — масштабні оповідні цикли, що формують основу колективної ідентичності. Наратив Створення світу (Книга Буття) закладає фундаментальні принципи біблейського світогляду: світ є благим твором всемогутнього та премудрого Бога; людина займає особливе місце в творінні; праця, сім'я та відпочинок освячені Божим прикладом. Наратив Гріхопадіння (Буття 3) вводить у суспільну свідомість концепцію трагічного розриву між Божим задумом і людською реальністю, пояснюючи причину страждання, смерті та морального зла через свободу волі та непослух. Цей наратив формує антропологічний песимізм, що поєднується з оптимізмом спасіння, створюючи динамічну модель людського буття [7].

Одним з центральних меганаративів Старого Завіту є історія Виходу з Єгипту та Синайського Заповіту. Ця оповідь стає парадигматичною для формування національної ідентичності ізраїльського народу. Вона містить архетипічні елементи: поневолення та страждання; заклик до звільнення; опір фараона; чудесне втручання

Бога; перехід через Червоне море як символ смерті та нового народження; блукання пустелею як час випробування та формування; отримання Закону на Синаї як заснування суспільного договору з Богом; обітниця Землі Обітованої. Ця наративна структура стала універсальним шаблоном для інтерпретації будь-якої боротьби за свободу — від антиколоніальних рухів до боротьби за громадянські права. В американській історії, наприклад, пілігрими ототожнювали себе з новим Ізраїлем, що шукає свободи віросповідання, а рух за скасування рабства активно використовував риторику Виходу [29].

Наратив Вавилонського полону та повернення на батьківщину формує іншу важливу модель суспільної свідомості — трактування національної катастрофи не як кінця історії, а як Божого суду та можливості для покаяння та духовного оновлення. Пророки, зокрема Єремія та Ієзекіїль, інтерпретують полон не лише як політичну поразку, але як наслідок морального та релігійного відступництва всього народу. Ця модель дозволяє зберегти ідентичність в умовах втрати державності та території, переосмислюючи кризу як шлях до глибшого розуміння Бога та його вимог. Наратив повернення, описані в книгах Ездри та Неемії, стають символом надії та відновлення, що формує в суспільній свідомості установку на незнищенність народу, покликаного Богом, навіть у найскладніших історичних обставинах [28].

У Новому Завіті центральним меганаративом є життя, смерть і воскресіння Ісуса Христа — «історія спасіння». Ця оповідь, що поєднує біографічні елементи з глибокою теологічною інтерпретацією, формує нову модель суспільної свідомості, зосереджену на концепції жертви, спокути та перемоги над смертю. Наратив Страждання Христа став одним з найпотужніших у західній культурі, пропонуючи модель осмислення страждання не як безглуздої кари, але як шляху співпраці у божественній любові та засіб духовного перетворення. Цей наратив мав глибокий вплив на формування європейської етики співчуття, милосердя та готовності до самопожертви [30].

Окрему категорію біблійних наративів становлять притчі — короткі алегоричні оповіді, що виконують унікальну педагогічну функцію. Вони є інструментом "непрямої комунікації", коли моральний висновок не нав'язується слухачеві

безпосередньо, а виводиться ним самим у процесі роздумів. Притча про милосердного самарянина (Лк. 10:25-37), наприклад, формує не просто правило допомагати ближньому, але радикально перевизначає саме поняття "ближній", руйнуючи етнічні, релігійні та соціальні бар'єри. Вона закладає в суспільну свідомість універсалістську етику, згідно з якою людяність визначається не приналежністю до певної групи, а конкретними вчинками милосердя.

Притча про блудного сина (Лк. 15:11-32) пропонує складну модель розуміння гріха, каяття та прощення. Вона формує в суспільній свідомості уявлення про те, що гріх — це не просто правопорушення, а трагічний розрив відносин; що каяття — це не формальність, а повернення до сутності цих відносин; а прощення — безумовна та радісна готовність Бога до відновлення. Ця притча також висвітлює проблему «старшого брата» — релігійної самоправедності, що не розуміє природи благодаті, що робить її актуальною для критики релігійного лицемірства в будь-яку епоху.

Важливу роль у формуванні суспільної свідомості відіграють також біографічні наративи про ключових персонажів Біблії. Історія Авраама — наратив віри, що вимагає радикальної довіри Богові навіть у неможливому. Історія Мойсея — наратив лідерства, покликання та посередництва між Богом і народом. Історія Давида — складний наратив, що поєднує героїзм, мистецтво, гріх, покарання та каяття, пропонуючи реалістичний образ героя, що не позбавлений вад, але залишається «чоловіком по серцю Божому». Історія Йова — наратив невинного страждання, що формує в суспільній свідомості здатність ставити складні теодицейні питання та приймати таємницю, не відмовляючись від віри.

Механізм впливу біблійних наративів на суспільну свідомість можна описати через кілька ключових принципів. По-перше, це принцип ідентифікації — слухач (читач) має здатність ототожнювати себе з персонажами та ситуаціями наративу, переносячи духовні та моральні уроки на власне життя. По-друге, принцип меморабельності — оповідні форми, багаті на образи, конфлікти та емоції, запам'ятовуються набагато краще, ніж абстрактні доктринальні положення. По-третє, принцип інтерпретаційної відкритості — багаторівневість біблійних наративів

дозволяє їм бути актуальними для різних соціальних груп, історичних епох та культурних контекстів, забезпечуючи їхню комунікативну довготривалість.

Сучасна дослідниця О. Злобіна зазначає: «Соціальні настрої відбивають картину соціально-психологічних станів, типових для певних соціальних груп або для суспільства в цілому, що виникають як реакція на ті чи інші суспільні ситуації й зберігаються протягом певного часу» [12, с. 377].

У цьому контексті біблійні наративи розглядаються як ціннісно насичений інструмент символічної комунікації, який має потужний потенціал впливу на колективну свідомість. У літературному словнику Р. Гром'як вказується, що коли ми говоримо про наратив, «йдеться про особливе утворення події у тексті як концептуального бачення людини» і саме біблійні історії, як архетипові тексти, дозволяють транслювати смисли через покоління [8, с. 476].

К. Юнг вбачав у біблійних образах прояви колективного несвідомого, які мають катарсичний вплив на психіку [34]. Ці архетипові символи здатні активізувати глибинні шари людської свідомості, викликаючи переживання, що сприяють емоційному очищенню, переосмисленню життєвих ситуацій і внутрішній стабілізації. Біблійні наративи, оперуючи такими універсальними образами, як страждання, спасіння, прощення і надія, можуть виконувати роль психотерапевтичного посередника, допомагаючи особистості адаптуватися до кризових обставин через знайомі смислові конструкції. Особливо в умовах колективної травми, такі тексти забезпечують людині символічну опору для збереження цілісності особистісного «Я»

Комунікативний потенціал біблійних наративів проявляється через їх здатність транслювати цінності та норми поведінки за допомогою емоційно насичених історій, метафор та символів. Зокрема, історія Йова слугує прикладом подолання особистого горя через віру; притча про блудного сина — відновлення родинних зв'язків через прощення; епізоди з життя Ісуса Христа — зразки милосердя й самопожертви [5].

Окрім індивідуального психотерапевтичного впливу, біблійні наративи мають значення для формування соціальної згуртованості. У періоди загальнонаціональних потрясінь, таких як війна, природні катастрофи чи соціальні кризи, ці тексти

виступають джерелом моральної консолідації, апелюючи до універсальних для більшості членів суспільства смислів. Через колективне звернення до біблійних історій відбувається символічне осмислення травматичних подій, відновлення віри у справедливість, силу добра та надії на відродження [2].

Прикладом такого соціального використання є пастирські звернення релігійних лідерів під час війни в Україні. У проповідях митрополитів, капеланів та духовенства послідовно використовуються образи біблійних героїв — Давида, як захисника народу, Марії — як уособлення материнської турботи, Іова — як приклад стійкості у стражданні. Такі звернення мають на меті не лише духовну підтримку, а й зниження соціальної напруги, зменшення страху, підвищення бойового духу та громадської активності.

Сучасна психологічна практика дедалі частіше звертається до духовних і культурних ресурсів у процесі подолання травматичного досвіду. Біблійні наративи, зокрема притчі та історії про страждання, прощення, жертовність, можуть виступати інструментом, що сприяє осмисленню особистого болю, пошуку сенсу та емоційного відновлення. Такий підхід перегукується з логотерапією Віктора Франкла, яка наголошує на важливості смислу в переживанні навіть найтяжчих життєвих ситуацій. У межах наративної терапії біблійні історії також можуть бути використані як приклади, які допомагають особі сформулювати власний досвід у вигляді змістовної розповіді, що сприяє інтеграції травматичних подій у цілісну картину «Я». Таким чином, релігійні тексти відіграють роль емоційної підтримки, особливо в роботі з людьми, які пережили кризу або втрату [2].

На практичному рівні, біблійні наративи можуть бути інтегровані у:

- соціальну рекламу, яка апелює до загальнолюдських цінностей;
- кризову психологічну допомогу, зокрема в роботі з переселенцями, ветеранами, жертвами насилля;
- освітні програми духовно-морального спрямування;
- релігійне капеланство у ЗСУ та громадському секторі [2].

Таким чином, біблійні наративи виконують роль потужного соціокультурного коду, що структурує суспільну свідомість та впливає на соціальні настрої,

пропонуючи мову для самовираження, моделі для інтерпретації історії, архетипи для розуміння людської природи та парадигми для морального вибору. Вони формують не просто сукупність переконань, а цілісний «життєсвіт», що визначає способи сприйняття реальності, системи цінностей та моделі поведінки як окремих людей, так і цілих суспільств. Їхня комунікативна сила полягає в здатності поєднувати конкретну історичну площину з універсальним духовним змістом, що робить їх невичерпним джерелом для формування колективної ідентичності та моральної орієнтації впродовж усієї історії західної цивілізації.

Інтерпретація та використання біблійних цінностей у сучасних медіа

Архетипічна сила біблійних наративів та їхня здатність формувати суспільну свідомість, розглянуті в попередньому розділі, знаходять своє логічне продовження та трансформацію у сучасному медіа-просторі. Якщо традиційні суспільства будували свою ідентичність на безпосередньому знайомстві з біблійними текстами через релігійні інституції, то сьогодні, як підкреслює С. Петренко, формування уявлень про істину та моральні орієнтири відбувається вже всередині медійного середовища, де біблійні смисли не зникають, а переосмислюються і функціонують як елементи соціальної комунікації. Замість прямого релігійного авторитету провідну роль перебирають медіа, які вибудовують власні механізми конструювання “правди” та впливають на масову свідомість так само потужно, як колись це робили сакральні тексти [22].

Цей процес відбувається не через пряме цитування чи дидактику, а через складні механізми адаптації, переосмислення та іноді навіть інструменталізації священних текстів. Сучасні медіа, будучи основним полем боротьби за символічний капітал, активно експлуатують біблійний дискурс, перетворюючи його на потужний ресурс для впливу на громадську думку, формування політичних наративів та просування комерційних продуктів [4].

У політичному дискурсі біблійна риторика та символіка використовуються як ефективний інструмент мобілізації суспільної підтримки та легітимації політичних дій. Політичні актори, незалежно від їхніх особистих переконань, часто вдаються до біблійних образів, щоб надати своїм програмам вищого морального сенсу. Концепції

«обраного народу», «нового Виходу», «землі обітованої», «хрестоносного походу» проти зла, «месіанського призначення» нації — усі ці біблійні теми знаходять своє відображення у політичних промовах, програмних документах, патріотичній пропаганді. Особливо яскраво це проявляється в періоди національних криз, війн чи революцій, коли біблійні образи надають високого морального сенсу політичним подіям, трансформуючи їх у боротьбу між добром і злом. Політичні лідери часто позиціонують себе в архетипі рятівника, пророка або духовного провідника, а супротивників — в образі ворога, що уособлює зло, фараона або Голіафа [40]. Цей механізм особливо помітний у сучасних інформаційних війнах, де сторона, що захищається, може представляти себе як «Давида», що бореться з «Голіафом»-агресором, використовуючи таким чином універсальну симпатію до слабшого, закладеною ще в біблійному наративі.

Кінематограф та телебачення стали сучасними аналогами біблійного наративного мистецтва, що по-новому актуалізують біблійні цінності та сюжети. Окрім прямої екранізації біблійних історій, що продовжують викликати значний суспільний резонанс («Страсті Христові» Мела Гібсона, «Ной» Даррена Аронофскі), голлівудські блокбастери та авторське кіно часто використовують біблійні мотиви у завуальованій формі. Месіанські наративи про героя-рятівника, що жертвує собою заради інших («Матриця», «Темний лицар»), історії про гріхопадіння та відкуплення («Врятувати рядового Раяна», «Список Шиндлера»), образи апокаліпсису та порятунку — усі вони запозичують свою драматургічну структуру та моральну логіку з біблійних джерел. Навіть у фентезі-жанрі, як у «Хроніках Нарнії» К.С. Льюїса або «Володарі перснів» Толкіна, чітко простежуються біблійні архетипи жертви, спокуси, покути та остаточної перемоги добра. Сучасні серіали («Містер Робот», «Загублені») також експлуатують біблійну символіку, переказуючи історії про месію, апокаліпсис і моральний вибір у нових декораціях. Це свідчить про те, що біблійні наративи продовжують залишатися універсальними шаблонами для розповіді про людський досвід, навіть у секулярному контексті.

Концепції «нового народження», «спокути», «очищення», «раю», «спасіння» стають мовними та образними маркерами для реклами косметики, фітнес-послуг,

автомобілів, страхування. Візуальні алюзії на біблійні теми — світлові ефекти, що нагадують німб, композиції, що імітують іконографічні образи, жести благословення — усі вони працюють на підсвідомому рівні, створюючи ефект «освячення» продукту. Соціальна реклама, звертаючись до цінностей милосердя, співчуття, допомоги нужденним, також активно використовує біблійну риторику, навіть коли зміст цієї реклами має світський характер. Наприклад, кампанії зі збору коштів на лікування дітей часто використовують образи невинності та жертвеності, що відсилають до архетипу невинного страждання, укоріненого в біблійній традиції.

У новинному дискурсі та соціальних медіа біблійна лексика та образи виконують функцію емоційного посилення повідомлень. Такі поняття як «апокаліпсис», «армагеддон», «хрестоносний похід», «воскресіння», «воскресіння з попелу» стали усталеними журналістськими штампами для опису катастроф, війн, революцій, економічних криз чи спортивних перемог. Ця мова, будучи зрозумілою для широкого загалу через свою культурну укоріненість, дозволяє журналістам передавати не лише фактичну інформацію, але й її емоційне значення, моральну вагу. У соціальних мережах короткі біблійні цитати, меми на біблійні теми, візуальні образи виконують функцію морального маркера, що дозволяє користувачам швидко ідентифікувати свою позицію у суспільних дискусіях. Однак ця фрагментація біблійного змісту веде до його спрощення та втрати оригінальної глибини, перетворюючи складні богословські ідеї на лозунги для полеміки [20].

Особливий інтерес становить використання біблійних наративів у сучасних соціальних рухах. Рухи за громадянські права, екологічні ініціативи, антивоєнні протести — усі вони часто звертаються до біблійних цінностей справедливості, милосердя, піклування про творіння та миротворства. Мартін Лютер Кінг, наприклад, будував свою риторику на образах пророків та ідеї «землі обітованої» расової рівності. Сучасні екоактивісти апелюють до біблійного мандату «обробляти і берегти» Землю (Бут. 2:15), переосмислюючи його в контексті екологічної кризи. Це свідчить про те, що біблійні цінності можуть бути мобілізовані для просування різних, іноді навіть суперечливих, соціальних програм.

Процес інтерпретації біблійних цінностей у медіа супроводжується неминучими спрощеннями та викривленнями. Медіа, прагнучи до максимальної доступності контенту, часто редукують багатовікову богословську традицію до набору простих формул, що легко сприймаються масовою аудиторією. Це призводить до того, що складна біблійна етика, з її діалектикою закону і благодаті, справедливості і милосердя, іноді зводиться до моралістичних лозунгів або, навпаки, до ідеї дешевої благодаті без моральних зобов'язань. Крім того, комерційна логіка медіаіндустрії часто перетворює біблійні цінності на товар, що споживається для задоволення емоційних потреб, а не для глибинного духовного перетворення.

Тим не менш, саме через ці медійні інтерпретації біблійні цінності продовжують жити у сучасній культурі, знаходячи нові способи впливу на суспільну свідомість. Вони стають мовою, на якій суспільство веде розмову про мораль, справедливість, сенс страждання та мету людського існування.

В умовах війни постає нагальна потреба переосмислити роль освіти не лише як джерела знань і навичок, а як середовища формування стійкої ціннісної орієнтації особистості. Особливо гостро ця проблема проявляється в журналістській освіті, адже журналіст — це не лише передавач інформації, а й творець суспільних смислів. У цьому контексті біблійна етика постає як глибокий ресурс ціннісного виховання, здатного протистояти викликам інформаційної війни та моральної дезорієнтації [6].

Біблійні тексти містять цілісну систему моральних координат: правда, милосердя, жертовність, гідність. Ці категорії особливо важливі для професії, яка щодня покликана встановлювати та правду, людськими історіями, моральними виборами. Особливого значення для професіонального журналіста набувають моральні принципи, які, за визначенням Н. Хамітова та С. Крилової означають сукупність правил, за якими особистість живе відповідно до представлень добра і зла. Саме принципи моралі не дають людині зрадити, зробити підлість, піти проти совісті

Етичні принципи журналістики мають чітко перегукуватися з моральними принципами. Наприклад, вислів «Ваше ж слово хай буде: так-так, ні-ні.» (Мт. 5:37) перегукується із принципом прозорості й точності інформації. Цитата «І пізнаєте

правду, а правда вас вільними зробить!» (Ів. 8:32) актуальна як ніколи у часи інформаційної війни. Такі принципи формують основу не тільки журналістської етики, а ще й основу виховання здорової та стійкої особистості [3].

Сьогодні журналістська освіта повинна поєднувати технічні навички з глибоким етичним мисленням. Про це говориться й у Біблії: «щоб слухало мудрости вухо твоє, своє серце прихилиш до розуму, якщо до розсудку ти кликати будеш, до розуму кликатимеш своїм голосом, якщо будеш шукати його, немов срібла, і будеш його ти пошукувати, як тих схованих скарбів, — тоді зрозумієш страх Господній, і знайдеш ти Богопізнання, — бо Господь дає мудрість, з Його уст — знання й розум!» (Прип. 2:2-6). У християнській педагогіці, як відзначає В. Онищенко, акцент робиться на формуванні духовно зрілої особистості через засвоєння моральних цінностей і смислів, джерелом яких є Біблія як першоджерело. Студенти мають не лише знати, як подати матеріал, а й розуміти, як це вплине на аудиторію, які наслідки матиме слово

Етичне виховання має відбуватись не абстрактно, а через конкретні приклади, метафори, наративи, серед яких біблійні є найбільш універсальними. Саме через них формуються внутрішні моральні межі, що не залежать від політичної чи ідеологічної кон’юнктури. Наприклад, історія про доброго самарянина (Лк. 10:30 —37) ілюструє активну участь у долі іншого — принцип, який може стати моделлю для репортажів із гарячих точок, де важливо не лише фіксувати факт, а й передавати гуманістичний сенс [3].

Крім того, біблійна етика акцентує на відповідальності перед спільнотою та Богом. Це дозволяє сформувати не тільки професійно грамотного, а й духовно зрілого журналіста. Такий фахівець не буде інструментом маніпуляції чи пропаганди, а навпаки — працюватиме як носій правди й служитель смислу. Дослідження Bala Musa демонструє приклад використання біблійної педагогіки як основи медіаосвіти, де студент не просто вивчає жанри та медіатексти, а вчиться розпізнавати істину та

з

б

е

р

і

У післявоєнному суспільстві особливо гостро постає питання формування довіри до ЗМІ. У цьому контексті постає необхідність виховання журналіста як моральної особистості, здатної протистояти тиску пропаганди, залишаючись носієм істини та гуманістичних цінностей. Біблійна етика, зокрема її наголос на відповідальності перед спільнотою та Богом, формує глибшу мотивацію до етичної поведінки. Такий підхід виходить за межі технічних стандартів журналістики, формуючи духовну стійкість журналіста як служителя істини в суспільстві [3].

Таким чином, сучасні медіа, незважаючи на всі спрощення та інструменталізації, виступають важливим каналом трансляції біблійних цінностей, адаптуючи їх до нових історичних умов та забезпечуючи їхню культурну неперервність.

Форми, методи та способи трансляції цінностей в Біблії

Потужний вплив біблійних цінностей на суспільну свідомість, який ми спостерігаємо через їхню інтерпретацію в сучасних медіа, ґрунтується на надзвичайно розвиненій та різноманітній системі комунікативних стратегій, впроваджених у самому біблійному тексті. Ефективність Біблії як джерела масової комунікації значною мірою зумовлена тим, що вона поєднує різні форми, методи та способи трансляції цінностей, створюючи багаторівневу систему впливу, здатну охопити різні типи мислення — від раціонального до емоційного, від інтуїтивного до практичного. Цей комунікативний інструментарій, що формувався протягом багатьох століть, демонструє вражаюче розуміння психології сприйняття та механізмів інтерналізації моральних норм.

Прямі, або дидактичні, форми трансляції цінностей представлені в Біблії як імперативні норми та вчення, що не залишають сумнівів у своєму значенні. Законодавчі тексти П'ятикнижжя, зокрема Десять Заповідей, мають характер абсолютних велінь, сформульованих у категоричній формі «ти не...». Ці норми, що регулюють фундаментальні аспекти людського співіснування, створюють чіткий моральний каркас, на який нашаровуються складніші етичні вчення. Їхня сила — у беззаперечній авторитетності та універсальності. Вони не пояснюються та не обґрунтовуються, а проголошуються як даність, що походить від Божественного

авторитету. Це надає їм характеру об'єктивних моральних законів, а не суб'єктивних побажань. Проте біблійна дидактика не зводиться лише до заборон.

Пророчі книги використовують пряме звернення до суспільної свідомості через риторику засудження та заклику до покаяння. Пророки транслюють інформацію, наративи від Бога, тому вони не лише критикують соціальну несправедливість та релігійне лицемірство, але й пропонують позитивну програму морального відродження, що ґрунтується на принципах правди, милосердя та відданості Богові. Їхня комунікативна стратегія будується на потужних образах, емоційних зверненнях та драматичних символічних діях (наприклад, когда Єремія носить ярмо на шиї, а Осия одружується на блудниці). Це поєднання прямого морального вчення з емоційно переконливими образами робить пророче послання надзвичайно ефективним інструментом впливу на суспільну свідомість. Новозавітна Нагірна проповідь, будучи продовженням цієї традиції, радикалізує моральні вимоги, переносячи їх у внутрішній план людської свідомості. Заповіді блаженства та інші вчення Ісуса використовують парадоксальну логіку, що підриває звичайні уявлення про мораль і щастя, змушуючи слухача переосмислювати свої цінності на глибшому рівні [24].

Непрямі методи трансляції цінностей через художньо-образні засоби становлять особливу силу біблійної комунікації. Притчі як літературний жанр є унікальним інструментом моральної педагогіки, що поєднує доступність форми з глибиною змісту. Відмінною рисою притчі є її здатність уникати дидактичного тону, залучаючи слухача до активного процесу інтерпретації. Моральний висновок не нав'язується безпосередньо, а "виростає" з самої оповіді, що робить його більш переконливим та особисто значимим. Наприклад, притча про милосердного самарянина не містить прямої вимоги любити ворогів, але через потужну історію про допомогу з боку знедоленого чужинца доносить цю ідею набагато ефективніше, ніж будь-яка дидактична промова.

Поетичні тексти Псалмів, Пісні Пісень, плачів використовують силу художнього слова для впливу на емоційну сферу. Метафори, символи, паралелізми, що становлять основу біблійної поезії, створюють багаторівневу систему образів, що дозволяють передати складні духовні стани та моральні істини, недоступні для прямої дидактики.

Псалми, зокрема, охоплюють майже весь спектр людських переживань — від глибокої віри та радості до відчаю, гніву та сумнівів. Ця емоційна правдивість робить їх потужним засобом катарсису та ідентифікації, дозволяючи читачеві не лише засвоювати моральні норми, але й проживати їх на емоційному рівні. Система біблійної символіки становить окремий потужний комунікативний ресурс. Такі символи як «світло», «темрява», «вода», «хліб», «виноградник», «пастир», «вівці» створюють мовну матрицю, що дозволяє висловлювати абстрактні духовні поняття через конкретні образи. Ця символічна система відкрита для інтерпретації, що дозволяє їй адаптуватися до різних культурних та історичних контекстів, зберігаючи при цьому своє ядро [9].

Алегорії, як у випадку з алегорією Сари й Агари у Посланні до Галатів, дозволяють переосмислювати історичні події та персонажі в термінах духовних істин, створюючи міст між історією та теологією. Цей метод дозволяє розкривати глибинний сенс історичних подій, трансформуючи їх у вічні духовні принципи. Наративні історії про патріархів, суддів, царів, пророків виконують подвійну функцію: з одного боку, вони передають конкретні історичні події, а з другого — слугують моральними прикладами, що ілюструють загальні принципи відносин між Богом і людиною. Ці історії часто містять моральну амбівалентність — їхні герої не ідеальні, вони роблять помилки, сумніваються, іноді грішать, що робить їх більш ідентифікаційно привабливими та їхній досвід — більш застосовним до реального життя.

Перформативні та ритуальні способи трансляції цінностей відіграють виняткову роль у закріпленні біблійних цінностей у суспільній свідомості. Публічне читання Святого Письма в синагозі та храмі є не лише актом передачі інформації, але й колективним ритуалом, що підтверджує спільність віруючих та авторитет тексту. Цей перформативний аспект читання — у присутності громади, з певними церемоніями, у священному просторі — надає словам особливої ваги та значення. Літургійна практика, що включає в себе молитви, псалмоспіви, проповідь, створює багатоканальну комунікативну систему, що впливає одночасно на розум, емоції та волю учасників. Повторюваність літургійного року, де кожне свято має свої читання,

молитви та обряди, закріплює ключові наративи та цінності в колективній пам'яті через ритмічне повторення [18].

Таїнства, особливо Євхаристія в християнській традиції, переводять біблійні наративи в площину особистого досвіду через символічні дії, що зачіпають глибинні шари психіки. Учасник не лише чує слова про жертву Христа, але й відтворює її через символічну участь у хлібі та вині. Це перетворює абстрактну ідею на конкретний сенсорний досвід, що робить її більш реальною та значущою. Індивідуальна та колективна молитва як комунікативна практика закріплює певні моделі мислення та ставлення до світу, формуючи моральну свідомість на рівні повсякденних практик. Повторювані молитви, такі як "Отче наш", стають не лише зверненням до Бога, але й програмою морального життя, що постійно відтворює певну систему цінностей.

Таким чином, Біблія володіє багатогранним комунікативним потенціалом, що реалізується через поєднання різних форм, методів і способів трансляції цінностей. Вона поєднує пряме навчання з непрямим впливом, раціональну аргументацію з емоційним переживанням, індивідуальне сприйняття з колективним ритуалом. Ця багаторівнева система дозволяє їй ефективно впливати на формування індивідуальної та суспільної свідомості, що робить її не лише релігійним текстом, але й потужним інструментом масової комунікації, чий вплив продовжує зберігати свою актуальність у сучасному медіа-просторі. Розуміння цих механізмів дозволяє краще збагнути, як древні тексти продовжують формувати ціннісні орієнтації сучасного суспільства через складну систему прямих і непрямих комунікативних впливів.

Висновки до розділу 2

Розгляд Біблії як джерела ціннісних орієнтирів дає змогу побачити, що її вплив виходить далеко за межі сакральної сфери. Цей текст формує не лише релігійну уяву, а й фундаментальні моделі мислення, поведінки та спільного життя, які протягом століть визначали культурні та етичні стандарти значної частини людства. Біблійна етика не пропонує абстрактних моральних схем — вона вибудувана на конкретних людських історіях, драмах, виборах, перемогах і поразках, що перетворює її на універсальний інструмент формування світогляду.

У біблійному дискурсі цінності постають як багатошарова система, у якій закон, пророче бачення та внутрішня духовна трансформація взаємодіють між собою. Така структура створює широку етичну перспективу, що поєднує ідеї святості життя, гідності людини, свободи й відповідальності, творчої праці, любові та милосердя. Ці принципи постають не як зовнішній імператив, а як внутрішній порядок, притаманний самій природі людського буття.

Біблійні наративи відіграють особливу роль у формуванні колективної свідомості. У них поєднано історичну конкретність та архетипічний зміст, що дозволяє цим історіям діяти на рівні символів і моделей поведінки. Вони створюють мову, якою люди осмислюють кризи, втрати, відродження, надію та відповідальність. Ці наративи здатні не лише передавати моральні ідеали, а й структурувати соціальний досвід, допомагаючи спільноті інтерпретувати складні історичні події та переживання.

Сучасні медіа демонструють, що біблійні цінності продовжують функціонувати навіть у секулярному суспільстві. Вони адаптуються до потреб публічного дискурсу, перетворюючись на інструменти політичної риторики, культурної репрезентації, комерційних стратегій та громадянської активності. Попри спрощення, що нерідко супроводжують таку адаптацію, основні смисли — правда, справедливість, жертовність, співчуття, гідність — зберігають моральну силу та здатність формувати суспільні настрої.

Ефективність біблійного тексту як механізму трансляції цінностей забезпечується різноманіттям форм, у яких вони подаються: від нормативних приписів і притч до символічних образів, поезії та ритуалів. Завдяки такій багатовимірності цінності не лише проголошуються, а й проживаються, переживаються, набувають практичного змісту.

Отже, Біблія постає не лише як текст релігійного авторитету, а як складна комунікативна система, що здатна впливати на формування етичної свідомості — індивідуальної й колективної. Її наративи, символи та ціннісні моделі продовжують діяти в сучасному суспільстві, визначаючи способи мислення, інтерпретації реальності та морального вибору. Саме ця здатність залишатися джерелом смислів у

різних культурних контекстах робить біблійну ціннісну систему важливим інструментом аналізу сучасних медійних практик і людських історій, що в них відображені.

РОЗДІЛ 3. БІБЛІЯ ЯК МЕДІА ТА ЇЇ РОЛЬ В ЖУРНАЛІСТИЦІ: МЕХАНІЗМИ КОМУНІКАЦІЇ ТА ВПЛИВ НА АУДИТОРІЮ

Біблія як інформаційна система: структура, наративи, символи

Аналіз Біблії як унікального феномена в історії комунікації вимагає її розгляду не лише як релігійного тексту, а також як складнобудованої інформаційної системи, архітектоніка якої зумовила її безпрецедентний вплив на формування західної цивілізації. Довготривалість та ефективність Біблії як медіуму масової комунікації обумовлені органічним поєднанням суворої структури, потужних наративних рамок та багаторівневої символіки. Ця система володіє якістю універсальності, дозволяючи адаптуватися до різних культурно-історичних контекстів та задовольняти різноманітні інформаційні та екзистенційні потреби аудиторії.

Як основний об'єкт для практичного аналізу, що складає власну практичну частину дослідження, було обрано авторський журналістський текст «"Дайте роботу, а не гроші": ветеран про свій бізнес риштувань та економіку майбутньої відбудови» (Додаток А). Вибір цього матеріалу зумовлений його репрезентативністю для ілюстрації того, як архаїчні, на перший погляд, комунікаційні механізми Біблії продовжують визначати логіку побудови сучасних медіаповідомлень, що транслюють соціально значимі цінності (Додаток А, табл. 1.1).

У репортажі про Антона Пухніченка біблійна ціннісна система, яку було окреслено у попередньому розділі, набуває конкретного, життєвого виміру. Якщо в теоретичній площині цінності постають як богословсько-етичні принципи, то в історії ветерана вони проявляються через особистий досвід війни, травми, повернення до цивільного життя та пошук нової форми служіння. Саме тому аналіз його життєвої позиції дозволяє побачити, як біблійні орієнтири — стійкість, відповідальність, жертовність, працьовитість, покликання, взаємопідтримка та відбудова — можуть проявлятися поза релігійним дискурсом, але залишаючись глибинно співзвучними біблійному духу.

Так, цінність стійкості, ключова для біблійної антропології (пор. Як. 1:12), у житті Пухніченка розкривається через здатність проходити через втрати й

випробування, не втрачаючи внутрішнього рівноваги. У Біблії витривалість описується як здатність залишатися вірним добру, попри кризу: «Блаженна людина, що витерпить пробу, бо, бувши випробувана, дістане вінця життя» (Як. 1:12). У репортажі ця витривалість проявляється природно: герой не драматизує свій досвід, не романтизує його, але приймає як частину шляху й опору для подальших рішень. Такий підхід перегукується зі старозавітною надією на вихід з «долини тіні смерти» (Пс. 23:4), де віра в можливість змін стає рушієм життєвої активності.

Відповідальність, яку Біблія трактує як поєднання свободи та обов'язку (пор. Лк. 12:48), теж має чітке відображення в історії Пухніченка. Він не сприймає своє повернення до мирного життя як завершення служби, а навпаки — шукає спосіб бути корисним у відбудові країни. Його фрази про бізнес як інструмент служби громаді відсилають до біблійної ідеї, згідно з якою людина має діяти так, щоб її вчинки приносили добро іншим: «Тож від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть» (Лк. 12:48). Тут відповідальність не є зовнішнім обов'язком, а внутрішньою нормою, яка формує життєві рішення.

Служіння, одне з ключових понять новозавітної етики (Мк. 10:45), у репортажі відчувається не через релігійну лексику, а через конкретні вчинки. Пухніченко створює робочі місця для ветеранів, дбає про команду, ставить спільну мету вище за індивідуальну вигоду — і це відповідає християнському розумінню служіння як діяльної любові. Біблійна формула «носіть тягарі один одного» (Гал. 6:2) тут реалізується в простих, але важливих речах — спільній праці, взаємній підтримці, готовності підставити плече.

Окреслена у Розділі 2 біблійна цінність праці, що розуміється як участь людини у творчому задумі Бога (Бут. 2:15), у репортажі набуває сучасного соціального значення. Коли герой каже: «Мені не потрібні гроші — дайте мені роботу» (Додаток А), — він фактично повторює біблійний принцип, згідно з яким працюючою людина реалізує свою гідність (2 Сол. 3:10). Праця для нього є не лише засобом заробітку, а формою самоповернення, способом організувати власну внутрішню реальність після травматичного досвіду війни.

Взаємопідтримка, про яку так багато говорять пророки (Іс. 58:7; Мих. 6:8), у репортажі не потребує пояснення — вона проявляється в тому, як команда ветеранів працює разом. Вони знаходять сили не в індивідуальній стійкості, а в колективній солідарності, що повністю відповідає біблійній логіці спільності: «Краще двом, як одному... і якби вони впали, підійме одне свого друга!» (Екл. 4:9–10). Ветеранське середовище у тексті виглядає як сучасний аналог спільноти, де люди не лише ділять відповідальність, а й взаємно підтримують духовний і психологічний стан один одного.

Особливого значення набуває цінність покликання, що в біблійному дискурсі означає усвідомлення свого місця в Божому задумі (Рим. 8:28). Пухніченко не називає свої дії «покликанням», але з контексту очевидно, що він відчуває внутрішню необхідність продовжувати служити — тільки тепер через працю, а не через участь у бойових діях. Це перегукується з біблійною ідеєю, що покликання не завжди супроводжується чудесами, а часто народжується з відповідальності перед ближніми й бажання зробити спільне життя кращим.

І нарешті, відбудова, яка в біблійному тексті нерідко подається як символ нового початку (Іс. 61:4), є ключовою для діяльності героя. Його робота — це не просто підприємництво, а конкретна участь у процесі оновлення країни. Реконструкція церков, будинків, культурних об’єктів перегукується з пророчою надією про те, що «попустошені місця» можуть бути відновлені (Іс. 61:4). У такий спосіб дія героя вплітається в ширший наратив національного відродження, який має не лише політичний, а й глибокий екзистенційний зміст.

Таким чином, усі цінності, які проявляються у поведінці Антона Пухніченка, можуть бути прочитані як практична інтерпретація біблійних етичних принципів, описаних у Розділі 2. Вони не є цитатами з Писання, не наслідують богословську риторику, але інтуїтивно відтворюють моральну структуру, що століттями формувалася на основі біблійного тексту. Це демонструє, що біблійні цінності не втрачають актуальності навіть у секулярних контекстах — вони продовжують впливати на суспільну поведінку через життєві історії, такі як ця.

У медіазнавчому контексті Біблія виступає як багаторівнева інформаційна система, що об’єднує різноманітні смислові коди та структурні принципи, які забезпечують трансляцію моральних, етичних і соціальних цінностей. Її тексти складаються з наративних, нормативних і символічних блоків, що взаємодіють між собою, формуючи логіку подій та поведінки (Додаток А, табл. 1.2). Центральною рисою біблійного наративу є мотив шляху, який поєднує випробування, падіння та подальше відновлення. Ця модель відображена в Псалмі: «Для моєї ноги Твоє слово світильник, то світло для стежки моєї» (Пс. 118:105), що підкреслює необхідність орієнтації на вищі смисли під час життєвих труднощів.

У журналістському тексті про ветерана Антона Пухніченка цей біблійний принцип втілюється через детальний опис його життєвого шляху: тяжке поранення у році, дворічна реабілітація, спроби започаткувати бізнес, повернення на фронт після лютого 2022 року та, нарешті, створення власної компанії з монтажу риштувань. Така послідовність подій відображає архетипічну біблійну логіку трансформації через кризу, подібну до історій Йосипа, Мойсея чи апостола Павла, де страждання і випробування стають каталізатором нового призначення. Момент падіння Пухніченка з «радянського» риштування, який змусив його переосмислити стан українського будівництва та звернути увагу на безпеку, можна порівняти з біблійними «точками прозріння», коли герой усвідомлює необхідність змін для досягнення нової мети.

Особливе значення у Біблії має мотив служіння. Марк формулює його так: «Син Людський прийшов… щоб послужити» (Марк 10:45), підкреслюючи, що служіння іншим перевищує особисті інтереси. У репортажі цей принцип реалізований через позицію Пухніченка, який зазначає, що його бізнес є продовженням служби країні у мирному житті: він створює робочі місця для ветеранів, прагнучи допомогти тим, хто опинився в складних обставинах. Його діяльність демонструє, що сучасна журналістика може відображати біблійні моделі не лише у символічному плані, а й через реальні соціальні практики. Цей аспект співзвучний із Посланням до Галатів: «Носіть тягарі один одного» (Гал. 6:2), де підкреслюється важливість взаємної підтримки та відповідальності за спільноту.

Не менш важливим елементом біблійної інформаційної системи є символ відбудови та оновлення. Ісая говорить: «І вони забудують руїни відвічні, відбудують спустошення давні і відновлять міста поруйновані, з роду в рід попустошені» (Іс. що охоплює не тільки фізичне, а й духовне та соціальне оновлення. У журналістському матеріалі ця логіка проявляється у роботі Пухніченка над відновленням церков та культурних споруд, пошкоджених війною. Використання сучасних технологій, таких як 3D-моделювання, дозволяє відтворити конструкції максимально точно, зберігаючи автентичність будівель. Цей процес не тільки відновлює фізичні об'єкти, а й відображає принцип біблійного відновлення громади, де нове твориться на основі пережитих руйнувань.

У репортажі підкреслюється і соціальна функція праці, яка перегукується з біблійною етикою: «Від держави гроші мені не потрібні. Просто дайте роботу» (Додаток А), — каже герой. Подібна позиція відповідає цитаті: «Як хто працювати не хоче, — нехай той не їсть!» (2 Солунян 3:10), що у християнській традиції трактують як заклик до відповідальності та самозарадності. Праця в цьому випадку стає не лише засобом заробітку, а інструментом соціальної реінтеграції, способом подолання травми та відновлення життєвих зв'язків.

Аналіз репортажу демонструє, що біблійні наративні та символічні конструкції продовжують функціонувати в сучасній журналістиці. Мотиви шляху, служіння, праці та відбудови формують комунікативний код, який забезпечує глибину смислового сприйняття тексту та його соціальну значимість. Історія Пухніченка ілюструє, що біблійна система передачі цінностей зберігає актуальність і поза релігійним контекстом, сприяючи формуванню наративів, що впливають на громадську свідомість, мотивують до дій та відображають соціально-етичні орієнтири сучасного суспільства.

Механізми масової комунікації у Біблії

Щоб проаналізувати Біблію як медіафеномен, необхідно зосередитись на конкретних комунікаційних механізмах, що забезпечили її трансляцію через тисячоліття. Ці механізми не лише демонструють технологічну досконалість біблійного тексту як інформаційної системи, але й виявляють свою ефективність у

сучасних медіа, що наочно підтверджує аналіз журналістського тексту «Економіка старості: що пропонують будинки для літніх людей» (Додаток Б). Дослідження цих механізмів дозволяє зрозуміти, як саме відбувається кодування складних соціальних і моральних повідомлень у формати, зрозумілі масовій аудиторії.

Розглядаючи Біблію як засіб масової комунікації, важливо насамперед побачити в ній не лише релігійний текст, який регулює вірування чи моральні норми, а складну систему, що на рівні структури, стилю та риторики реалізує функції, властиві сучасним медіа. Біблія оперує прийомами, які забезпечують не просто передачу інформації, а саме формування цінностей, етичних орієнтирів та моделей ставлення до соціально вразливих груп. У центрі біблійного комунікаційного процесу — людська гідність, співчуття, турбота про старших і слабших, відповідальність за ближнього. Ці принципи, визначені у розділі 2, проявляються як базові категорії, через які Біблія конструює своє повідомлення, а сучасна журналістика — свої соціальні історії.

Актуальність цих механізмів підтверджує аналіз репортажу «Економіка старості» (Додаток Б), що вивчає умови проживання літніх людей у приватних та державних пансіонатах. Журналістський текст тут виступає не лише описом соціальної проблеми, а прикладом того, як працюють ті самі засоби впливу, які протягом століть робили Біблію дієвим комунікатором. Щоби продемонструвати це, необхідно детально розглянути ключові біблійні механізми — персоніфікацію, контраст, повтор цінностей, етичне фокусування та непряму моральну аргументацію (Додаток Б, табл. 2.1).

Першим і фундаментальним механізмом біблійної комунікації є персоніфікований наратив, завдяки якому абстрактна норма стає емоційно доступною. Біблія звертається до конкретної людини — старця, вдови, немічного — не лише як до об’єкта турботи, а як до носія гідності. У Левіт 19:32 наведено чітку формулу, яка підсилює цей ефект: «Перед лицем сивизни встань, і вшануй лице старого». Тут цінність не абстрактна; вона втілена в конкретному образі, що створює систему моральної видимості. Людина зображена як особа, яку слід бачити, перед якою потрібно підвестися — жест уваги стає жестом визнання.

Це повністю відповідає принципам сучасного сторітелінгу. У репортажі про будинки для літніх людей журналістка описує не інституцію загалом, а середовище, деталі, запахи, поведінку людей, реакцію персоналу. Персонажі набувають індивідуальних рис — навіть якщо їхні імена не названі, вони постають як окремі історії: людина, яка шукає тепла; людина, яка живе у тісному приміщенні з шістьма сусідами; людина, яка знайшла нове кохання у старості. Так само, як у Біблії, конкретний образ робить моральний зміст матеріальним, зрозумілим і переконливим.

Другий важливий механізм — комунікація через контраст, один із найсильніших інструментів у біблійній традиції. У Писанні часто поєднуються дві паралельні реальності, які не потребують додаткового коментаря, бо сенс розкривається сам через зіставлення. У Приповістях сказано: «А путь праведних — ніби те світло ясне, що світить все більше та більш аж до повного дня! Дорога ж безбожних — як темність: не знають, об що спотикнуться» (Прип. 4:18–19). Контраст світла й темряви працює не лише як художній прийом, а як спосіб структуризації морального вибору.

У сучасній журналістиці цей механізм проявляється в тому, як вибудувана композиція репортажу: спершу — глянцевий приватний будинок із садом, психологом, п’ятиразовим харчуванням; потім — простір з вогкістю, запахом і відсутністю медперсоналу; далі — скромний, але людяний пансіонат, де простота поєднується з турботою. Контраст не лише підсилює емоційний ефект, він створює етичну перспективу: читач інтерпретує реальність не як нейтральний опис, а як шкалу, де моральність вимірюється ставленням до найслабших. Це прямий аналог біблійного способу говорити про справедливість, показуючи одночасно і праведне, і неправильне, дозволяючи смислу народжуватися в різниці.

Третім механізмом є повторення ключових цінностей як спосіб стабілізації етичної норми. У Біблії принцип соціальної відповідальності повторюється десятки разів у різних книгах і жанрах: «Сироту не кривдіть» (Вих. 22:21), «Не утискай вбогого» (Прип. 22:22), «Навіть малого Моїх братів… зробили Мені» (Мт. 25:40). Повтор тут — це не риторичний жест, а спосіб формування довготривалої моральної пам’яті.

У журналістському тексті повтор виконує аналогічну функцію. У репортажі постійно повертається тема гідності: «домашня атмосфера», «людяність», «доглянутість», «увага», «смачна їжа», «психолог», «теплий плед біля ліжка» (Додаток Б). Ці елементи не є випадковими; їх повторюваність створює цілісний етичний образ простору. Навіть там, де описуються негативні явища, вони повторюються як структурний мотив (запах, тіснота, безлад), аби підкреслити: проблема системна, а не одинична.

Четвертий механізм — етичне фокусування, тобто виокремлення тих деталей, які мають моральну вагу. У Біблії це проявляється у тому, що текст часто вказує не на зовнішню велич людини, а на внутрішню якість: «Невинність простосердих веде їх, а лукавство зрадливих — їх вигубить» (Прип. 11:3). Те, що є суттєвим, подається в центр уваги, а незначне — відкидається на периферію.

Репортаж використовує той самий прийом: увагу зосереджено не на зовнішній красі чи старості будівель, а на живих людях, на тому, чи дивляться їм у очі, чи є у них власний простір, чи можуть вони торкнутися домашності. Етичний фокус дозволяє читачеві побачити, що «старість» — це не тема медичної статистики, а питання взаємин, турботи, внутрішньої цінності кожної особи. Це той самий погляд, який пропонує біблійний текст: побачити серцевину замість поверхні.

П’ятим механізмом виступає ненав’язлива, але структурно закладена моральна аргументація, характерна для біблійних притч та наративів. Ісус у Євангеліях часто пояснює, що істина відкривається не тому, хто просто «читає», а тому, хто готовий почути: «Хто має вуха, щоб слухати,— нехай слухає!» (Мт. 13:9). Сенс народжується в інтерпретації, а не в нав’язаному висновку.

У репортажі цей механізм реалізований через саме зіставлення фактів: журналістка не говорить читачеві прямо, який пансіонат «правильний», а який — «поганий». Проте структура тексту побудована так, що моральний висновок виникає природно: там, де відсутній догляд, зникає і людяність; там, де є навіть скромні ресурси, але є турбота, — з’являється людська гідність. Таким чином, текст сам «працює» як притча: ситуації промовляють більше, ніж авторські оцінки.

Ці механізми — персоніфікація, контраст, повтор цінностей, етичний фокус і непряма моральна аргументація — не є випадковими стилістичними прийомами. Вони формують комунікативну модель, у якій домінує не інформування, а трансляція цінностей. Саме ця модель робить Біблію ефективним медійним інструментом, що діє через моральне переконання, а не через примус.

Аналіз репортажу демонструє, що сучасна журналістика інтуїтивно відтворює ці механізми у роботі з темами людської вразливості. Проблема старості в Україні постає не як суто економічне питання, а як простір етичних практик, де цінності мають більший вплив, ніж ціна ліжко-місця. Як у біблійному дискурсі, центральне місце займає турбота про слабшого: «Носіть тягарі один одного» (Гал. 6:2). Текст репортажу фактично матеріалізує цю формулу у сучасному соціальному контексті: рівень гідності в пансіонаті вимірюється не квадратними метрами, а увагою, чистотою, теплом, доступністю медсестри, можливістю мати особисті речі.

Так Біблія і сучасна журналістика виявляються спорідненими у своєму головному завданні — формувати уявлення суспільства про те, якою має бути поведінка щодо тих, хто не може самостійно захистити свої інтереси. У цьому сенсі Біблія виступає не лише духовним текстом, а й прадавнім «медіа», яке задає структурні правила для розмови про людську гідність сьогодні.

Біблія як глобальна комунікаційна мережа

Щоб проаналізувати Біблію як унікальний медіафеномен, необхідно розглянути її як глобальну комунікаційну мережу, що продемонструвала свою ефективність протягом тисячоліть. Ця мережа не лише пережила численні технологічні та соціальні трансформації, але й продовжує функціонувати в сучасному інформаційному просторі, що наочно підтверджує аналіз журналістського тексту «В Україні зростає попит на зарядні станції та павербанки: як змінились ціни та що кажуть у владі» (Додаток В). Дослідження цієї мережі дозволяє зрозуміти механізми формування глобальних комунікаційних просторів, здатних об'єднувати різні культури та соціальні групи навколо спільних цінностей та ідей.

Протягом тисячоліть Біблія виконувала функцію медіа: поширювала повідомлення, формувала суспільні норми, забезпечувала спільну символічну рамку

для мільйонів людей і впливала на поведінку спільнот у кризові часи. Її сила як комунікаційної системи ґрунтується на тому, що вона створює мережу значень, які передаються між поколіннями, групами та культурами, зберігаючи структуру повідомлення незалежно від історичного контексту.

Ця властивість стає особливо помітною тоді, коли суспільство переживає загрозу — війну, дефіцит ресурсів, небезпеку чи невизначеність. У такі моменти зростає попит не лише на інформацію, а й на ціннісні орієнтири, які допомагають оцінити поведінку людей і знайти етичний шлях. Саме тому аналіз матеріалу «В Україні зростає попит на зарядні станції та павербанки» (Додаток В) дає можливість простежити, як сучасні медіа — навіть у темах, що на перший погляд є суто економічними — відтворюють ті самі механізми поширення смислів, які лежать в основі біблійної комунікаційної мережі (Додаток В, табл. 3.1).

Першим ключовим елементом глобальної мережевої дії Біблії є універсальність переданих цінностей. Вони не прив'язані до регіону, соціального класу чи часу, тому легко інтегруються в сучасну інформаційну екосистему. Наприклад, принцип недопустимості спекуляції на вразливих повторюється в різних частинах Священного Писання: «Не грабуй незаможнього, бо він незаможній, і не тисни убогого в брамі» (Прип. 22:22). Учасники давніх локальних економік і споживачі сучасного ринку зарядних станцій стикаються з однаковою моральною проблемою: чи має хтось право отримувати вигоду з чужої небезпеки?

Журналістський матеріал, що фіксує одночасне зростання попиту й цін на павербанки, ліхтарі, пальники та зарядні станції після масованих російських ударів, демонструє, що ці біблійні принципи продовжують функціонувати як етичні вузли комунікаційної мережі, до яких неминуче повертається суспільна дискусія. Коментарі посадовців про «аморальність» надприбутків у момент загрози є проявом тієї самої ціннісної логіки, яка циркулює в Біблії протягом тисячоліть.

Другим механізмом біблійної мережі є структурований спосіб інтерпретації загрози. Біблія не приховує небезпек, а відкрито проговорює їх, створюючи інформаційні моделі виживання. У Псалмах знаходимо: «Господь — то твердиня мого життя, — кого буду лякатись?» (Пс. 26:1), що водночас визнає наявність ризику і задає

спосіб відповідального реагування. Мережевість біблійної комунікації полягає в тому, що вона пропонує рамку розуміння загрози, а не лише її опис.

Це помітно і в журналістиці: матеріал не лише повідомляє про зростання популярності запитів «павербанк» чи «зарядна станція» за даними Google Trends. Він показує, як суспільство адаптується до умов, як формується колективна реакція, як змінюється структура попиту. Таким чином, журналістика виступає сучасним сегментом тієї глобальної інформаційної мережі, де небезпека стає приводом для етичних висновків, а не лише економічних.

Третім механізмом, що робить Біблію глобальною мережею, є захист слабкого як кодова точка комунікації. Біблійне послання постійно повертається до цієї функції. Зміцніть руки охлялі, і підкріпіть спотикливі коліна!» (Іс. 35:3) — універсальна формула взаємодопомоги, яка активізується в інформаційному просторі щоразу, коли суспільство стикається з кризою. Під час блекаутів слабкими стають усі, хто залежить від світла та тепла: сім'ї з дітьми, люди похилого віку, лікарні, критична інфраструктура. Це робить питання цін на автономні джерела живлення не економічним, а моральним.

Журналістський текст підсилює саме цю рамку: інформація про підвищення ціни на зарядну станцію на 2000 грн за дві години сама по собі викликає суспільне обурення, тому що в момент загрози будь-який необґрунтований ріст вартості сприймається як атака на вразливого. Це — точне відтворення дії біблійного механізму.

Четвертий механізм — етичний контроль через публічність, який давно описаний у біблійній комунікації. Пророки не тільки критикували порушення справедливості, вони робили це публічно, перетворюючи моральну норму на інформаційний стандарт. «Горе законодавцям несправедливим, та писарям, які пишуть на лихо, щоб від правосуддя усунути бідних, і щоб відняти права від убогих народу Мого, щоб стали вдовиці здобичею їм, і пограбувати сиріт» (Іс. 10:1–2). Це — класичний приклад медійного викриття до появи медіа.

Саме це робить сучасний репортаж: він публічно фіксує випадки необґрунтованого підвищення цін, зокрема підняття вартості на 30% протягом тижня

чи різкі стрибки в деяких мережах. Публічність стає інструментом громадського тиску, а отже — частиною сучасної комунікаційної мережі, де інформація виконує регулятивну функцію.

П’ятим механізмом, що поєднує Біблію і сучасні медіа, є ціннісне моделювання колективної поведінки через історії, а не через накази. Біблійна комунікація працює через приклади, притчі, моральні ситуації. «Хто має вуха, щоб слухати — нехай слухає!» (Мт. 13:9) — формула, що заохочує до інтерпретації, а не до копіювання.

Репортаж використовує той самий підхід: він не наказує продавцям діяти чесно, але через опис ситуації формує колективне уявлення про те, яка поведінка правильна, а яка ні. У цьому проявляється мережевість ціннісного впливу: текст циркулює в суспільстві та формує способи мислення так само, як біблійні історії формували уявлення про справедливість у давніх спільнотах.

Біблія постає як глобальна комунікаційна мережа не лише за обсягом поширення, а й за механікою впливу, яка співзвучна сучасним медійним процесам. Аналіз новинного матеріалу про попит на автономні засоби живлення показує, що в умовах кризи журналістика відтворює ті самі моделі: ціннісне структурування інформації, публічну етичну оцінку, захист слабкого, осуд спекуляції та формування моральних орієнтирів через приклад. Це підтверджує, що біблійні комунікаційні механізми залишаються актуальними та продовжують працювати у глобальній інформаційній мережі XXI століття.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі було показано, що Біблія є не лише текстом релігійної традиції, а багаторівневою медіасистемою, яка протягом тисячоліть забезпечувала формування, закріплення та передачу ціннісних орієнтирів у різних суспільствах. Її структура, наративні моделі, спосіб організації символічної мови та риторика створюють інформаційний простір, здатний впливати на поведінку людей так само ефективно, як і сучасні медіа. Аналізуючи Біблію як медіум, можна побачити, що вона не просто фіксує досвід певної спільноти, а формує універсальну систему смислів, що легко інтегрується у будь-який культурний контекст. Саме тому біблійні цінності та моделі

комунікації природно проявляються у сучасній журналістиці, навіть якщо журналістські тексти не мають прямого релігійного змісту.

Дослідження структури Біблії продемонструвало, що її композиція нагадує сучасну інформаційну систему, де кожен текстовий фрагмент виконує функцію елемента, що підтримує цілісність смислової мережі. Наративи, притчеві моделі, символічні структури та історії про людський досвід формують своєрідну «архітектуру значень», яка забезпечує довготривалу актуальність біблійного повідомлення. Аналіз журналістського матеріалу про ветерана Антона Пухніченка показав, що саме ця архітектура дозволяє сучасним історіям інтуїтивно відтворювати логіку біблійного наративу: шлях крізь випробування, служіння іншим, праця як форма самореалізації, відбудова як символ нового початку. Ці мотиви властиві не лише релігійному контексту, а й життєвим історіям людей, які долають кризу, шукають опори, формують нові ціннісні обрії та пропонують суспільству модель поведінки, що ґрунтується на відповідальності та взаємодопомозі.

Було виявлено, що механізми масової комунікації, які закладені в Біблії, мають універсальний характер і активно використовуються в сучасній журналістиці. Персоніфіковані оповіді, контрасти, повторення ключових цінностей, етичне фокусування та непряма моральна аргументація — це не лише характерні риси біблійної риторики, а й дієві інструменти, що формують емоційно переконливі журналістські тексти. Приклад репортажу про будинки для літніх людей продемонстрував, що сучасні медіа успадковують і застосовують ці механізми у висвітленні соціально значущих тем. Зображення старших людей не як абстрактної статистичної групи, а як конкретних осіб із власною історією, контраст умов їхнього проживання, повторювані мотиви гідності та турботи, фокус на морально важливих деталях — усе це створює етичну рамку, співзвучну біблійному світогляду, де людська гідність є центральною точкою смислової побудови.

Біблія була розглянута як глобальна комунікаційна мережа, що об’єднує покоління через усталені цінності, структури інтерпретації загроз і механізми захисту вразливих. Аналіз журналістського матеріалу про зростання попиту на зарядні станції та павербанки в період енергетичної нестабільності показав, що навіть економічні

теми в кризових ситуаціях неминуче переходять у ціннісну площину, яку задає біблійна логіка. Обурення через спекулятивне підвищення цін, акценти на моральності й відповідальності бізнесу, публічна критика несправедливих дій, увага до тих, хто найбільше потребує допомоги, — усе це є елементами тієї ж самої комунікаційної матриці, що й у Писанні: засудження кривди, захист слабкого, прозорість дії, формування етичної норми через оприлюднення фактів.

Аналіз доводить, що Біблія продовжує залишатися впливовим медіафеноменом не лише завдяки своїй релігійній природі чи культурному авторитету, а тому, що володіє структурою, здатною відтворюватися в інших комунікаційних системах. Вона задає моделі сприйняття реальності, структурування інформації та етичного реагування на суспільні виклики. Сучасна журналістика, працюючи з темами війни, вразливості, соціальної відповідальності чи економічних загроз, інтуїтивно використовує біблійні механізми передачі смислів, навіть не прагнучи до цього свідомо. Таким чином, Біблія виступає не лише історичною пам’яттю чи релігійним текстом, а активною частиною комунікаційної культури, що продовжує впливати на формування громадської думки, моделювання поведінки та конструювання соціальних історій у медійному просторі XXI століття.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило розглянути Біблію як унікальний комунікативний феномен, що поєднує в собі властивості сакрального тексту, культурного коду та потужного засобу масової комунікації, здатного впливати на формування громадської думки в різних історичних епохах. Простеження еволюції біблійного тексту від усної традиції до сучасних цифрових форматів дало змогу побачити, як трансформація комунікаційних технологій змінювала характер взаємодії між текстом і аудиторією, не зменшуючи при цьому його впливовості. Незмінним залишалося лише те, що Біблія завжди була не просто носієм інформації, а джерелом смислів, що формують моральний, культурний і світоглядний простір суспільства.

Аналіз структури та жанрового різноманіття біблійного тексту показав, що його комунікативна сила ґрунтується на поєднанні кількох рівнів впливу — вербального, символічного, наративного й емоційно-психологічного. Саме ця багатовимірність робить біблійні повідомлення універсальними й адаптивними для різних соціальних груп, культурних контекстів та історичних періодів. Біблія постає не як статичний канон, а як динамічна інформаційна система, здатна інтегруватися в нові медійні середовища та зберігати смислову цілісність навіть в умовах стрімких технологічних змін.

Особливе значення в роботі приділено аналізу біблійної системи цінностей. Дослідження показало, що біблійні наративи й етичні принципи становлять цілісну модель морального світогляду, яка поєднує ідеї справедливості, любові, свободи, відповідальності та гідності людини. Саме ці цінності, закорінені в сюжетах, образах і вченнях, формували поведінкові норми та суспільні уявлення десятків поколінь, а сьогодні продовжують використовуватися в медійному просторі як основа для інтерпретацій, оцінок та аргументацій. Біблія стала джерелом універсальних смислових моделей, що впливають на політичні дебати, соціальні практики, культурні дискурси й особисті етичні рішення.

Не менш важливою є роль Біблії в сучасній масовій комунікації. У цифрову епоху, коли інформаційні потоки стають дедалі хаотичнішими, біблійні наративи знову набувають значення як стабілізуючий фактор, що пропонує зрозумілі моральні

орієнтири. Нові медійні канали — соціальні мережі, відеоплатформи, тематичні онлайн-спільноти — не лише відтворюють біблійні смисли, а й створюють умови для їх активної інтерпретації, полеміки та переосмислення. Отже, Біблія продовжує виконувати функцію духовно-культурного навігатора, здатного впливати на громадські настрої та оцінки навіть у контексті високої цифрової фрагментованості.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що Біблія є одним із найпотужніших і найбільш тривалих комунікативних проєктів в історії людства. Її сила полягає не лише у змісті, а й у здатності адаптуватися до нових форм подачі, залишаючись зрозумілою та значущою для різних поколінь. Через це вона продовжує відігравати важливу роль у формуванні суспільної свідомості, трансляції цінностей та конструюванні сучасного дискурсу. Результати роботи підтверджують, що дослідження Біблії як медіа є не лише актуальним, але й необхідним для осмислення сучасних інформаційних процесів та їхнього впливу на духовне, культурне й соціальне життя суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

панащенко В. Значення штучного інтелекту у розвитку особистості. Майбутнє особистості та сім'ї: контексти філософської антропології, психоаналізу, арт-терапії та філософської публіцистики. Підхід філософської антропології як мета антропології : збірник наукових праць. за ред.Хамітова Н.В. Київ : Інтерсервіс,

панащенко В. П. Комунікаційний потенціал біблійних наративів у регуляції соціальних настроїв. Вінниця : ТВОРИ, 2025. С. 54-56

панащенко В.П. Ціннісні орієнтири журналістської освіти в умовах війни: біблійна етика як основа виховної діяльності. зб. наук. праць Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2025. С. 159-162

урдейна, М. В. Використання нових медіа в релігійній комунікації. Обрії д

іблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. / переклад. Огієнко І. У. Київ : Українське Біблійне Товариство. 2018. 1229 с.

адимиров В. М. Від дискурсу до інтеркурсу. Наук. зап. ін-ту журналістики. — Т. а

рловащенко, С. Трансформації біблійного наративу в юдейській культурі (за т

ром'як Р.Т. Літературознавчий словник-довідник. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 752 с.

рера О. Біблійна інтертекстуальність і переклад: англо-український контекст. Львів №

оровега Й. В. Теорія і методика журналістської творчості : навч. посіб. Львів : [б. в.], 2000. 180 с.

обіна О. Соціальні настрої у довгостроковій та короткостроковій динаміці. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін, Вип. 1(1), 2014. 376-385 с.

віт С. Масові комунікації. — Друге видання, виправлене і доповнене. — Київ: В

ижем’якіна, О.М. (2018). Комунікативні детермінанти медіадовіри в сучасному інформаційному суспільстві. Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник», а

осюк О. Теорія масової комунікації : навч. посіб. / О. М. Косюк. — Луцьк : ВНУ ім

кух-Федоркова, І.І. (2016). Наукове вивчення впливу ЗМІ в дослідженнях Американського політолога Гарольда Лассуела. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент: збірник наукових праць, 3, 135-146.

С. Духніч, О. М. Лозова, Т. М. Яблонська, О. В. Яремчук Етнопсихологічний вимір України: семіозис, міфотворчість, ідентичність: монографія. ред.: О. М. Лозова. — Київ: Інтерсервіс, 2014. С. 192

мищенко В. Д. Християнська етика: навчальний посібник. Київ: Український центр духовної культури, 2014. 198 с.

влов В. “Біблійні мотиви у сучасній українській літературі.” Synopsis: текст, ки

етренко С. Біблія як медіа: порівняльний аналіз із позицій ки

Петренко С. І. Правда як соціальнокомунікаційна категорія журналістики : дис. на .докт. філософії : 061. Київ, 2020. 382 с. DOI: 10.13140/RG.2.2.25776.07688 (дата звернення 10.11.2025).

етренко С. Слово в соціальнокомунікаційному дискурсі Біблії та його пов’язаність із журналістикою. Наукові записки Інституту журналістики, Том 86, № 1, 2025

трушкевич М. С. Релігійна комунікація у контексті масової культури. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. С. 408

опетій С. Духовність як філософсько-антропологічна проблема в історії західної ки

у

я

:

філософії епохи середньовіччя. Вісник Львівського університету: філософсько-політологічні студії. Львів: «Гельветика», 2022. Випуск 37. С.119-125.
епетій С.Т. Духовний розвиток особистості майбутнього фахівця : навчально-методичний посібник. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 170 с.
ізун В. В. Теорія масової комунікації: Підручник.- К.: Просвіта, 2008 с. 260 сторінка

танкевич, В. Наратив страждань і богослов'я живої надії в Першому посланні П
тецько, В. Наративний аналіз дослідження Святого Письма / В. Стецько. — В
ксіун, Р. Біблійний наратив примирення Йосипа і братів як зразок для лідерства в контексті миротворчості в сучасній Україні / Р. Таксіун. — ФІП (Філософія, В
терятников, К. В. Богословська етика праці в сучасному протестантизмі: дис… к
мітов Н., Крилова С., Мінаєва С. Етика й естетика. Словник ключових термінів. Київ: КНТ, 2009. 336 с., с.133
удовська І. Соціологія масових комунікацій: Навч. посіб. Київ : 2021. 235 с.
г К.Ґ. Архетипи і колективне несвідоме. / перекл Катерина К. ; науковий редактор українського видання Олег Фешовець. 2-ге опрац. вид. Львів: Видавництво «Астролябія», 2018, 608 с.
— London : Penguin Books, 1991. — 249 p.
Електронний ресурс] // Запорізький національний університет. Навчальні матеріали кафедри соціальних комунікацій. 2020. URL: : https://files.znu.edu.ua/
— Oxford : Oxford University Press, 2022.

— N.Y. : Random House, 1967.

p. 352.

goş, A. —M.; Sârbu, E. A. „Human Dignity and the Theology of Rest." Journal for

[Електронний ресурс] // Open Educational Resources — Texas A&M University

— Cascade Books, 2011

[Електронний ресурс] // Christ in the Classroom: Research Journal (Andrews

ДОДАТКИ

Додаток А

Аналіз ціннісних наративів Біблії в журналістській публікації

Апанащенко В. «"Дайте роботу, а не гроші": ветеран про свій бізнес риштувань та економіку майбутньої відбудови»)

Таблиця 1.1. Біблійні цінності та їхнє відображення в сучасній журналістиці (на прикладі журналістського матеріалу «"Дайте роботу, а не гроші": ветеран про свій бізнес риштувань та економіку майбутньої відбудови»)

Цінність	Значення	Цитата з Біблії
Стійкість	Герой не драматизує свій досвід, не романтизує його, але приймає як частину шляху й опору для подальших рішень	«Блаженна людина, що витерпить пробу, бо, бувши випробувана, дістане вінця життя» (Як. 1:12)
Відповідальність	Він шукає спосіб бути корисним у відбудові країни. Його фрази про бізнес як інструмент служби громаді	«Тож від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть» (Лк. 12:48)
Служіння	Пухніченко створює робочі місця для ветеранів, дбає про команду, ставить спільну мету вище за індивідуальну вигоду	«Носіть тягарі один одного» (Гал. 6:2)
Праця	«Мені не потрібні гроші — дайте мені роботу»	«Як хто працювати не хоче, — нехай той не їсть!» (2 Сол. 3:10); Бут. 2:15
Взаємопідтримка	Команда ветеранів працює разом, підримує один одного, солідарність важливіша за індивідуальні досягнення	«Краще двом, як одному... і якби вони впали, підійме одне́ свого друга!» (Екл. 4:9–10)
Покликання	Він відчуває внутрішню необхідність продовжувати служити — через працю, а не участь у бойових діях	«І знаємо, що тим, хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре» (Рим. 8:28)
Відбудова	Реконструкція церков, будинків, культурних об’єктів — участь у процесі оновлення країни	«Вони відбудують руїни старі…» (Іс. 61:4)

Таблиця 1.2. Біблійний наратив як інформаційна структура Біблії (на прикладі журналістського матеріалу «"Дайте роботу, а не гроші": ветеран про свій бізнес риштувань та економіку майбутньої відбудови»)

Текст репортажу	Смисловий мотив	Біблійна цитата
«Шлях Антона від військової служби до повноцінного цивільного бізнесу зайняв майже сім років…»	Мотив життєвого шляху, проходження випробувань, трансформація через досвід	«Для моєї ноги Твоє слово світи́льник, то світло для сте́жки моєї» (Пс. 118:105)
«Після поранення він два роки проходив реабілітацію…»	Випробування як етап очищення та внутрішнього оновлення	«Бо кого Господь любить, картає того, і кохає, немов батько сина!» (Прип. 3:12)

«Допомагаючи товаришу на будівництві, він упав із застарілих радянських “лісів”…»	Кризовий момент, що приводить до усвідомлення нового покликання	«Бо праведний сім раз впаде — та зведеться, а безбожний в погибіль впаде!» (Прип. 24:16)
«Для мене цей бізнес — це продовження служіння країні, тепер уже на цивільному фронті»	Мотив служіння як центральна етична модель	«Бо Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому» (Марк. 10:45)
«Я хочу бути потрібним у звичайному житті, так само, як у воєнному»	Відповідальність перед громадою, жертовність	«Носіть тягарі один одного» (Гал. 6:2)
«Підприємець працює із замовленнями, пов’язаними з відновленням пошкоджених війною культурних та релігійних споруд»	Символ відбудови, воскресіння з руїн	«І вони забудують руїни відвічні, відбудують спустошення давні …» (Ісая
«Для роботи над об’єктами використовують технологію 3D-моделювання…»	Творення нового, точність, порядок — богоустановлені принципи творіння	«Усе Він прегарним зробив свого часу» (Екл. 3:11)
«Від держави гроші мені не потрібні. Просто дайте мені роботу»	Праця як гідність і форма свободи	«Як хто працювати не хоче, — нехай той не їсть!» (2 Сол.
«Я хочу створювати робочі місця для ветеранів»	Турбота про вразливих, відновлення громади	«Люби свого ближнього, як самого себе» (Марк. 12:31)
«Хотілося б, щоб ветерани думали масштабніше… щоб були двигуном економіки»	Заклик до духовної та соціальної активності	«Я все можу в Тім, Хто мене підкріпляє» (Фил. 4:13)

Додаток Б

Аналіз біблійних механізмів масової комунікації в журналістській публікації

А

п

Таблиця 2.1. Біблійні механізми масової комунікації в журналістських матеріалах (на прикладі журналістського матеріалу «Економіка старості: що пропонують будинки для літніх людей»)

н

Механізм у Біблії	**Біблійна цитата**	**Прояв у репортажі**
Персоніфікація	«Вшануй лице старого» (Лев.	Конкретні історії мешканців, акцент на людях
Контраст	«Світло… і темрява» (Прип. 4:18–19)	Порівняння трьох типів пансіонатів
Повтор цінностей	«Не утискай вбогого» (Прип.	Повторювані мотиви догляду/недогляду
Етичний фокус	«Праведного веде простота» (Прип. 11:3)	Деталі гідності: чистота, увага, ставлення
Непряма мораль	«Хто має вуха — нехай слухає!» (Мт. 13:9)	Висновок не нав’язаний, формується через факти
Турбота про слабкого	«Носіть тягарі один одного» (Гал. 6:2)	Оцінка пансіонату через ставлення до літніх

а

щ

е

н

к

о

В

Е

к

о

н

о

м

і

к

а

с

т

а

р

о

с

т

і

щ

о

Додаток В

Аналіз Біблії як глобальної комунікаційної мережі на прикладі журналістської публікації

Апанащенко В. Дячкіна А. В Україні зростає попит на зарядні станції та павербанки: як змінились ціни та що кажуть у владі

Таблиця 3.1. Механізми поширення смислів, які лежать в основі біблійної комунікаційної мережі (на прикладі журналістського матеріалу «В Україні зростає попит на зарядні станції та павербанки: як змінились ціни та що кажуть у владі»)

Механізм Біблії як мережі	**Цитата з Біблії**	**Суть механізму**	**Прояв у репортажі**
Універсальна етика	«Не грабуй слабого…» (Прип. 22:22)	Засудження спекуляції, захист вразливих	Підвищення цін у період атак подається як аморальне
Інтерпретація загрози	«Господь — охорона моя…» (Пс. 26:1)	Модель поведінки під час небезпеки	Опис попиту, блекаутів, реакції людей
Захист слабкого	«Підтримуйте руки тих…» (Іс. 35:3)	Підтримка вразливих під час кризи	Акцент на сім’ях, літніх людях, лікарнях
Публічний етичний контроль	«Горе тим, що чинять неправду…» (Іс. 10:1–2)	Осуд порушень через публічність	Фіксація штучного підвищення цін, заяви влади
Притчевий принцип	«Хто має вуха…» (Мт.	Формування моралі через історії	Опис ситуацій, що самі формують етичний висновок
Етичний зміст фактів	«Не чиніть неправди в мірі…» (Втор. 25:14)	Факти як носії цінностей	Дані про зростання цін на EcoFlow, Bluetti
Інформація як захист	«Мудрість — охорона…» (Екл. 7:12)	Інформація як ресурс безпеки	Репортаж дає дані, що допомагають людям орієнтуватися

Додаток Г

Перелік скорочених назв біблійних книг при цитуванні в тексті

Таблиця 4.1. Умовні скорочення назв книг Біблії, що використовуються при цитуванні біблійних текстів.

Старий Заповіт		Новий Заповіт	
скор.	*повна назва*	*скор.*	*повна назва*
Бут.	Буття : Перша книга Мойсеєва	1 Кор.	Перше послання апостола Павла до коринтян
Вих.	Вихід : Друга книга Мойсеєва	2 Сол.	Друге послання апостола Павла до солунян
Екл.	Книга Екклезіаста	Гал.	Послання Павла до галатів
Лев.	Книга Левит	Ів.	Євангелія від св. Івана
Мих.	Книга пророка Михея	Кол.	Послання св. апостола Павла до колосян
Повт.	Повторення Закону : П'ята книга Мойсеєва	Лк.	Євангелія від св. Луки
Прип.	Книга приповістей Соломонових	Мк.	Євангелія від св. Марка
Пс.	Книга Псалмів	Мт.	Євангелія від св. Матвія
		Рим.	Послання св. апостола Павла до римлян

АНОТАЦІЯ

Апанащенко В. П. Біблія як джерело масової комунікації: трансляція цінностей і значення для формування громадської думки

Ключові слова: *Біблія, масова комунікація, медіа, біблійні цінності, біблійний дискурс, громадська думка, журналістика.*

Магістерська кваліфікаційна робота присвячена дослідженню Біблії як унікального комунікативного феномена та джерела масової комунікації, що протягом тисячоліть впливає на формування моральних орієнтирів, суспільної свідомості та громадської думки. У роботі проаналізовано механізми трансляції біблійних цінностей у різні історичні періоди та їх актуалізацію в сучасному медійному просторі.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади масової комунікації, визначено її функції та роль у суспільстві, а також проаналізовано Біблію як медійний текст і засіб передачі інформації. Окрему увагу приділено історії поширення Біблії — від усної традиції до друкованого й цифрового формату. Другий розділ присвячено аналізу системи біблійних цінностей, біблійних наративів як засобу формування суспільної свідомості та особливостям інтерпретації біблійних мотивів у сучасних медіа. У третьому розділі досліджено Біблію як інформаційну систему та глобальну комунікаційну мережу, а також розкрито механізми її впливу на аудиторію в контексті журналістики та масових комунікацій.

Результатом виконання магістерської кваліфікаційної роботи стало комплексне осмислення Біблії як тривалого й ефективного джерела масової комунікації, здатного адаптуватися до змін медійного середовища та зберігати актуальність ціннісних орієнтирів. Отримані висновки можуть бути використані в журналістській практиці, медіаосвіті та подальших наукових дослідженнях у галузі соціальних і медіакомунікацій.

The master's qualification thesis is devoted to the study of the Bible as a unique

T
h
e

r
e
s
u
l
t

o
f

t
h
e

m
a
s
t
e
r